

DIZRA' CHAWE' CA NACA CHEE JESUCRISTO DA BZUAJ SAN JUAN

Bénnea' le' Xrtizra' Dios dxaque' bénneache

1 ¹Gate guzú lau zua xígute da de, ba zúaqueze Bénnea'
le' Xrtizra' Dios, da zéaje na Benne' naque' duté da
nácaqueze Dios, na' Bénnea' le' Xrtizra' Dios zúalene' Dios, ne
nácaqueze' Dios. ²Nédxudauté Benne' nigá zúalene' Dios. ³Lu
na' Benne' nigá ben Dios xígute da de. Quebe bi de da quebe
nun Le'. ⁴Nácaqueze Le' xel-la' nabán, na' xel-la' nabán nigá
naca na da dxusení na lu xichaj lázrdau bénneache chee' xelaca
bane'. ⁵Xel-la' naxaní' nigá dxusení na lu da chul-la chee' dul-la
da zaj nabaga bénneache, na' da chul-la nigá quebe dxezeque
na xusula na xel-la' naxaní' nigá.

⁶Guzúa tu benne' le' Juan, gusel-la Dios bennea!. ⁷Benne'
nigá ble'e chee' bchálaje' ca naca chee' Bénnea' naque' xel-la'
naxaní' nigá, chee' xeléajle xígute bénneache chee' Bénnea' ne
chee' da dxenné!. ⁸Juan nigá quebe naque' xel-la' naxaní' na'.
Ble'e chee' bchálaje' ca naca chee' Bénnea' naque' xel-la' naxaní'
nigá. ⁹Xel-la' naxaní' li, da dxusení na lu xichaj lázrdau xígute
bénneache ba za' la' na lu xezr la xu nigá.

¹⁰Bénnea' naque' Xrtizra' Dios zue' lu xezr la xu nigá, na'
lácalá ben Dios xezr la xu lu na' Bénnea', bénneache zaj zre'e
lu xezr la xu quebe belexexúnbe'e Le'. ¹¹Ble'e naga zua da naca
chee', na' benne' lazrie' ca' quebe gulezí' lu ne'e Le'. ¹²Benne'
ca' gulezí' lu ne'e Le', ne guléajle'e chee', be'e benne' caní lataj
xelaque' bi ca' chee' Dios. ¹³Benne' caní québedxa zaj naque'
ca zri'iné bénneacheze, bi ca' dxelálajbe' ne chee' bénneache, u

ne chee da dxezá lazre' tu benne!. Benne! caní zaj naque' bi ca' chee Dios ná'queze.

¹⁴Bénnea' naque' Xrtizra' Dios gúlaje' ca tu bénneache, na' guzúe' ládujla dxi'u, zaj zúale' xel-la' zri'i lazre', ne da li Le'. Blé'entu' ca naca xel-la' szren chee', tu xel-la' szren da nunezruj Xradxu Dios chee Zrí'ine' tu licha!. ¹⁵Juan bchálaje' ca naca chee Bénnea', gunné':

—Benne' nigá naque' Bénnea' bchálaja' neda' chee' gate gunná' Bénnea' ze'e te chia' neda' naque' szrendxa ca neda' lawe' da zúaqueze' nédxute' ca neda'!

¹⁶Xúgutedxu ba guzidxu xel-la' zri'i lazre' chee' da dxúnnaqueze Le!. ¹⁷Bla' da nadxixruj bea Dios ládujla dxi'u lu na' Moisés, na' xel-la' zri'i lazre', ne da li belelá' na lu na' Jesucristo. ¹⁸Netú benne' quebe ne lé'ene' Dios. Zrí'ine' tu licha', bi nazrí'ite lazre', benne' nigá guque' tuz ca nácaqueze Xre'.

Juan, benne' bchue' bénneache nisa, dxexechébe' chee Jesús
(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹Benne' xíchaje ca' chee judío ca', benne' zaj zre'e Jerusalén, gulesel-le' bxruze ca', ne xrtia Leví, benne' ca' dxelune' zrin chee xudau', na' belezrine' lau Juan chee xuluchébe xánnie' le' nu naque'. ²⁰Bechebe Juan du lazre', gunné':

—Quebe naca' neda' Cristo. (Dizra' nigá zéaje na Benne' guchébe lazre' Dios sel-le!).

²¹Nadxa buluchébe' le':

—¿Nuzra nacu'? ¿Nacu' Elías, bénnea' bchálaje' waláz chee Dios?

Bechebe Juan:

—Cabí.

Na' buluchébequeze' le':

—¿Nacu' bénnea' dxal-la' le'e, ne guchalaje' waláz chee Dios, ca da gunná Moisés dxal-la' gaca na?

Le' bechebe':

—Cabí.

²²Nadxa buluchébedxaqueze' le':

—¿Nuzra nacu'? Dxun na ba xen gata' bi xechébentu' chee benne' gulesel-le' netu!. ¿Bi dxennáquezu' nu nacu'?

²³Juan bechebe':

—Neda' naca' bénnea' naxúaj na ca naca chee' lu xiche chee' Dios, da dxenná: Wen chi'i tu benne' dxebezre xe'e le'e xixre' lawe' lataj, dxenné': “Le salaj tu neza li naga te Xránadxu.” Naquen cátēze gunná Isaías, bénnea' bchalaje' waláz chee' Dios.

24 Benne' xudau' fariseo ca' gulesel-le' benne' caní chee' cheajlechálajlene' Juan. **25** Le' buluchebe' le':

—Che lue' quebe nacu' Cristo, ne Elías, ne bénnea' dxalla' xedajchalaje' waláz chee' Dios, ¿bi xel-la' dxenná bea napu' dxuchú' bénneache nisa?

26 Juan guzre' benne' ca':

—Neda' dxuchúa' bénneache nisa lu nísaze. Zua tu benne' ládujla le'e quebe nézele ca szren naque'. **27** Benne' nigá ze'e ca te chia' neda', na' zúaqueze' nédxudxa ca neda'. Quebe zaca' neda' cuéaja' zrele' da xu'u ni'e.

28 Xúgute da caní guca na lu xezr la xu chee xezre Betábara, da zua na chalá'a xegu Jordán naga dxalaj gubizra, naga zua Juan dxuchúa' bénneache nisa.

Jesús naque' Zríla'dau' chee' Dios, b dxelutie' lau Dios ne chee xtul-le'

29 Zra xula ble'e Juan dxezrín Jesús naga zue', na' gunné':

—¡Le nna'xque! Benne' nigá naque' Zríla'dau' chee' Dios, cue' dul-la zaj nabaga bénneache. **30** Neda' bchálaja' ca naca chee' gate gunná: Te chia' neda' za tu benne' naque' szrendxa ca neda' lawe' da zúaqueze' nédxudaute' ca neda!. **31** Néda'queza' quebe gunezda' nu naque'. Bla'a dxuchúa' bénneache nisa chee xeleneze xezre Israel nu Benne' naca Le'.

32 Cák'ancheze gunná Juan:

—Neda' ble'eda' Be' Lá'azxa bétaje' xabáa ca tu bgugu chíchedau', ne begá'analeñe' Benne' nigá. **33** Neda' quebe ne nezda' nu naque'. Dios na' nasel-le' neda' chee' guchúa' bénneache nisa, Le' guzre' neda': “Gate le'enu! Be' Lá'azxa xétaje' xegá'analeñe' tu benne', Benne' nigá gune' da zéaje xella' dxedxúa nisa, guzúe' Be' Lá'azxa lu xichaj lázrdaule.” **34** Na'a ba ble'eda' guca da nigá, ne dxexecheba' nácaqueze Benne' nigá Zri'ine Dios.

Benne' nedxu ca' dxusede Jesús

35 Zra xula zúaqueze na' Juan nen chupa benne' ca' dxusédene!. **36** Gate blé'ene' dxedé na' Jesús, na' gunná Juan:

—¡Le nna'xque! ¡Benne' nigá naque! Zríla'dau' chee Dios,
bia gáteba' ne chee dul-la nabágadxu!

³⁷Dxúpate benne' ca' dxusede Juan belenne' ca da gunné',
na' xjácalene' Jesús. ³⁸Nadxa bexechaj Jesús, gunné'e cúzrule',
ne blé'ene' benne' ca' zá'aque' cúzrule', na' guzre' le':

—¿Bi dxexílajle?

Benne' caní gulé'e Jesús:

—Benne' Wesede, ¿gazra zu'?

³⁹Jesús bechēbe':

—Le da nna'le.

Nadxa xjácalene' Jesús, ne belelé'ene' naga zue!, na'
belexegá'analene' Le' zra na' lawe' da bache zeaj du dxedá'
tapa.

⁴⁰Tu benne' chupa ca', benne' belenne' ca da gunná Juan,
ne xjácalene' Jesús, naque' Andrés, benne' biche Simón Pedro.

⁴¹Andrés nigá la guxíajte' xeajdílaje' bi biche' Simón, na' guzre'
le':

—Ba bezrélentu' Mesías. (Dizra' nigá zéaje na Cristo,
Bénnea' guchébe lazre' Dios sel-le'.)

⁴²Nadxa Andrés guché'e Simón naga zua Jesús, na' gate
ble'e Jesús Simón na', na' guzre' le':

—Lue' nacu' Simón, zri'ine Jonás. Si' lau' Cefas. (Dizra'
hebreo nigá zéaje na: Pedro, da zeaje na: Xiaj.)

Jesús dxenné' Felipe ne Natanael

⁴³Zra xula guca lazre' Jesús chéaje' naga nababa Galilea,
na' bezrague' Felipe, ne guzre' le':

—Ben neda' tuze.

⁴⁴Felipe nigá naque' benne' xezre Betsaida, da naca na lazre
Andrés, ne Pedro. ⁴⁵Felipe guxíaje' xeajdílaje' Natanael, na'
guzre' le':

—Ba bezrélentu' Bénnea' bzuj Moisés chee' lu xiche naga
zaj naxúaj da nadxixruj bea na, ne cá'anqueze chee Benne'
nigá buluzúaj benne' ca' buluchálaje' waláz chee Dios. Benne'
nigá naque' Jesús, zri'ine José, tu benne' xezre Nazaret.

⁴⁶Na' gunná Natanael:

—¿Waca dxuaj tu da chawe' Nazaret?

Felipe bechébe':

—Gudá le'enu'.

⁴⁷Gate ble'e Jesús za Natanael naga zue!, gunné':

—Nigá za' tu benne' naca xánnie' benne' Israel, benne'
dxennéqueze' da dxéquene'.

48 Nadxa Natanael bchebe' Jesús:

—¿Ájazra naca núnbe'u neda'?

Jesús guzre' le':

—Ble'eda' lue' nédxudxa gate za nne Felipe lue', gate ze'u
zran xaga higo.

49 Nadxa Natanael guzre' Jesús:

—Benne' Weseđe, Lue' nacu' Zri'ine Dios. Lue' nacu' Wenná
Bea cheentu', benne' Israel.

50 Bechēbe Jesús:

—¿Dxéajle'u chia' lawe' da gucha' lue' ble'eda' lue' zran
xaga higo? Walé'enu' da zaj naca na da szrendxa ca da nigá.

51 Da li dxapa' le'e, walé'equenze le'e naxalaj xabáa, na' gubáz
cheę xabáa ca' cheę Dios dxelétaje', ne dxelexegüene' naga zua
neda', Benne' Gulje' Bénneache.

Dxaca laní cheę wechaga na' lu xezre Caná

2 ¹Zra guxunne zra, na' guca laní cheę wechaga na' lu
xezre Caná da nababa Galilea. Xrna Jesús zue' na', ²na'
zua nu gunné Jesús, ne benne' ca' dxusédene' lu laní na'.

3 Bebizre xrise uva wal-la, na' xrna Jesús guzre' Le':

—Québedxa bi de xrise uva wal-la xelé'aje'.

4 Jesús bechēbe':

—Nú'uladau', ¿bizr cheę na' dxu'u neda' caní? Quebe ne
zrin zra gulé'e lau da naca'.

5 Xrne'gu guzre' benne' węn zrin ca':

—Le gun ca naca da xełe' le'e.

6 Zaj nnita xrupa xesu' xiaj na', da dxuluchine judío ca'
gate dxelibe ni'a ne'e ca naca da zjácalené'. Tu tu xesu' xiaj ca'
dxeluzru na chupa u chunna dxe'e nisa. **7** Jesús guzre' benne'
węn zrin ca':

—Le gusezrá nisa xesu' xiaj caní.

Gulegué'e nisa na, ne bulusuzrate' tu tu xesu' xiaj ca'.

8 Nadxa Jesús guzre' benne' ca':

—Le ca'a na, na'a, ne le gua na lau benne' ze' dxu'a ga
dxelawé'.

Ca'an belune'. **9** Bénnea' zue' dxu'a ga dxelawé' bxue' nisa
na' da bexaca na xrise uva wal-la, ne quebe nézené' ga za na.
Benne' węn zrin ca' zaj nézene' ga za na lawe' da gulegué'e

nisa na!. Nadxa bénnea' zué' dxu'a ga dxelawé' gunné' benne'
wechaga na!, ¹⁰na' guzré' le!:

—Xúgute benne' dxelebáje' nedxu xrise uva wal-la
nácadxa chawé', na' gate ba gulé'ajlé' benne' ca' zaj zré'laní,
nadxa dxelebáje' xrise uva wal-la quebe zúalecta chawé!. Lue'
bcuézaquezu' xrise uva wal-la chawé' na!, ne guléaju' na na'a.

¹¹Da nigá da bén Jesús lu xezre Caná da nababa Galilea
naca na tu xel-la' waca zrenté da benné' nedxu, da ble'e na xel-
la' szren chee', na' benne' ca' dxusédene' guléajlé' chee'!

¹²Gudé na! Jesús bezé' zexíaje' xezre Capernaum, zéajlé
xrne'e Le' nen benne' biche' ca', ne benne' ca' dxusédene'. Na'
gulezúe' na' zane' zra.

Jesús dxucá'ana chawé' chale'aj xudau'

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³Na' Jesús guxíaje' xezre Jerusalén lawe' da ba za Laní
Pascua gate benne' judío ca' dxulusá lazre' ca bén Dios,
bebéaje' xra xrtawé' ca' lu xezr la xu Egipto. ¹⁴Lu xezre
Jerusalén blé'ene' lu chale'aj xudau' na' zaj zra' benne'
dxelexutie' bezre ca', ne zrila' ca', ne bgúgudu ca', béadu ca'
dxelutie' lau Dios. Cá'anqueze blé'ene' na' benne' dxuluxuché'e
dumí chee' xezr zitu' ca!. ¹⁵Gate ble'e Jesús da caní, na' bgu'e
du ca' da güé'e benne' ca', na' bebéaje' ca naca benne' ca' tu
zrenté nen bezre chee' ca', ne zrila' chee' ca!. Na' gudxú'lune'
lu xula dumí chee' benne' ca' dxuluxuché'e dumí, ne bdxixre'
blaga' ca' chee' benne' ca!. ¹⁶Na' guzré' benne' ca' dxelexutie'
bgúgudu ca!:

—¡Le xebéaj da caní! Quebe gunle lizre Xra' ca tu lawe' xi'a.

¹⁷Nadxa benne' ca' dxuséde Jesús xeajlesá lazre' da naxúaj
na lu xiche chee' Dios, da dxenná na: Dxácate zi' lázrdawa'
lawe' da dxé'le'a gunne xue chee' lizru'.

¹⁸Nadxa judío blau ca' buluchebe' Jesús:

—¿Bi xel-la' waca da za xabáa gulé'enu' netu' da gulé'e na
napu' xel-la' dxenná bea dxunu' da caní?

¹⁹Bechebe Jesús:

—Le guzría xi' xudau' nigá, na' neda', te chunna zra
zechisa' na.

²⁰Nadxa judío ca' gulé'e Le':

—Xrupe xun iza ba zeaj dxelune' xudau' nigá, na' Lue',
¿zechisu' na chunna zraze?

21 Bchalaj Jesús cheeq xudau' na' da naca na bel-la' dxen cheeq!. **22** Cheeq le na', gate bebán Jesús ládujla benne' gate, na' benne' ca' bsédene xeajlesá lazre' ca da gunne!, na' guléajle'e cheeq da naxúaj na lu xiche cheeq Dios ca naca cheeq Jesús, ne cheeq da guzre Jesús le!

Jesús núnbe'e xúgute bénneache

23 Gate zua Jesús xezre Jerusalén lu Laní Pascua chee judío ca', na' benne' zan guléajle'e chee'u gate belelene' ca naca xel-la' waca zren ca' da dxune! **24** Jesús quebe bde cuine! lu na' benne' ca' lawe' da nézquezne' quegá xúgute benne' ca' dxeléajle'e cheeq!. **25** Quebe guchínene' nu benne' xee Le! ca zaj naca bénneache lawe' da nézquezne' ca da zaj xu'u xichaj lázzdau bénneache.

Jesús dxuchálajlene' Nicodemo

3 **1**Zua tu benne' xudau' fariseo le! Nicodemo. Naque! benne' blau lágwela benne' judío ca!. **2** Benne' nigá guxíaje' xeajnne' Jesús chizrela, na' guzre' Le!:

—Benne' Weseede, nézentu' Dios nasel-le! Lue' cheeq guséden! netu' lawe' da quebe nu benne' gaca gune' ca zaj naca xel-la' waca zrente da dxunu' Lue' che quebe zúale Dios le!

3Nadxa Jesús guzre' le!:

—Da li dxapa' lue', nu benne' quebe gálaje' xecha lasa quebe gaca gaque' tuze benne' ca' dxenná be'e Dios.

4Nicodemo bcheebe' Jesús:

—¿Ájazra gaca xexalaj tu benne' ba naque' gula? ¿Waca xexue lee xrnee' cheeq gálaje' xetú?

5Jesús becheebe':

—Da li dxapa' lue', nu benne' quebe gálaje' ne cheeq nisa cheeq xrtizra' Dios, ne ne cheeq Be' Lá'azxa, quebe gaca chu'u naga dxenná bea Dios. **6**Benne' nálaje' lu ni'a lu na' bénneache, naque! bénneacheze. Nu benne' nálaje' ne cheeq Be' Lá'azxa, naca ban bénnea' ne cheeq Be' Lá'azxa. **7**Quebe xebánenu' lawe' da dxapa' lue', dxun na ba xen gálaju' xecha lasa. **8**Gáteteeze dxaca be'!. Dxennu' ca schaga da dxun na, na' quebe nézenu' gala za na, ne gala zeaj na. Cá'anqueze naca cheeq benne' zaj nálaje' ne cheeq Be' Lá'azxa. Gaca leenu' da ba nun Be' na' lu xichaj lázzdau bénnea', na' quebe dxelé'nu' ájala dxun Be' na'.

9 Nadxa Nicodemo bchebe' Jesús:

—¿Ájazra gaca da caní?

10 Bechebe Jesús:

—Lue' nacu' tu benne' weséde blau ládujla benne' Israel ca', na' ¿quebe nézenu' da caní? **11** Da li dxapa' lue', netu' dxuchálajntu' ca naca da nézentu', ne dxexechébentu' ca da blé'entu', na' le'e quebe dxéajlele da dxéantu' le'e. **12** Che quebe dxéajlele chia' gate dxuchálajlena' le'e ca naca chee' da dxaca lu xezi la xu nigá, ¿ájazra gaca chéajlele chia' che guchálajlena' le'e chee' da dxaca xabáa?

13 Quebe ne cuen tu benne' xabáa chee' lé'ene' ca dxaca na'. Tuze Bénnea' bétaje' xabáa, Bénnea' naca' neda', Benne' Gulje' Bénneache, naca' Bénnea' zúaquezé' xabáa. **14** Ca ben Moisés, bde'e tu bela' xia le'e xaga naga zua le'e xixre' lawe' lataj, cá'anqueze neda', Benne' Gulje' Bénneache, wuludá'queze' neda' tu le'e xaga, **15** chee' quebe xelebía xi' nu benne' xeléajle'e chia'. Zrué'e bénnea' xel-la' nabán da zeajlí canna.

Dios dxezrí'i lazre' bénneache

16 Dios dxezrí'i lázrele'ene' bénneache, na' chee' le' na' bdee' Zrí'ine' tu licha' chee' quebe xelebía xi' nu benne' dxeléajle'e chee'. Zrué'e bénnea' xel-la' nabán da zeajlí canna. **17** Dios gusél-le' Zrí'ine' lu xezi la xu nigá, quegá chee' guzría xi'e bénneache, san chee' guselé' bénneache.

18 Bénnea' dxéajle'e chee' Zri'ine Dios quebe naca chee' cuía xi'e, san nu benne' quebe dxéajle'e chee' ba naca chee' cuía xi'e lawe' da quebe dxéajle'e chee' Zri'ine Dios, bi tu licha' chee'. **19** Benne' ca' quebe dxeléajle'e chee' ba zaj naca chee' cuía xi'e lawe' da gate bla' xel-la' naxaní' lu xezi la xu nigá, beledánedxene' da chul-la ca xel-la' naxaní', lawe' da dxelune' da calela. **20** Xúguté benne' dxelune' da calela dxelecuídene' xel-la' naxaní', ne quebe dxelebigue' lu xel-la' naxaní', chee' quebe gaca bea da calela da dxelune'. **21** Benne' ca' dxelune' ca naca da li dxelebigue' lu xel-la' naxaní' chee' gaca bea naca na chee' Dios da dxelune'.

Da gunná Juan, bénnea' bchue' bénneache nisa

22 Gudé na' guxíaj Jesús naga nababa Judea nen benne' ca' dxusédene', na' guzúe' na' zane' zra nen benne' ca', dxuluchúe' bénneache nisa. **23** Cá'anqueze zua Juan lu xezi la xu chee'

xezre Enón da zua gáguze naga dxe' xezre Salím, dxuchúe' bénneache nisa lataj na' lawe' da déle'e na' nisa zila, na' belezrín benne' zan naga zua Juan, na' beledxúe' nisa. ²⁴Da nigá guca na nédxudxa gate quebe ne xelegúe' Juan lizre xia.

²⁵Nadxa bal-la benne' zaj de'e Juan gulezú lawe' dxulutil-le' judío ca' dizra' ca naca chee da dxucá'ana chawe na bénneache lau Dios. ²⁶Nadxa xeajleguezre' Juan:

—Benne' weseđe, bénnea' ble'e naga zu' chalá'a xegu Jordán naga dxalaj gubizra, bénnea' bchálajlenu' netu' chee', na'a dxuchúe' bénneache nisa, na' xúguté bénneache zjácalene' Le'.

²⁷Nadxa Juan guzre' benne' ca':

—Quegá nu benne' gaca bi gape' che quebe gunezruij Dios na chee!. ²⁸Le'e bénquezle gunnía' neda' quebe nácaqueza' neda' Cristo, Bénnea' guchébe lazre' Dios sel-le'. Naca' tu benne' nasel-la Dios chee quia lawa' lau Le'. ²⁹Lu laní chee wechaga na', bénnea' si'e nu'ula wechaga na' naque' benne' wechaga na', na' benne' ljwezre benne' wechaga na', bénnea' zue' na', ne dxenne' chee', dxebéle'ne' gate dxenne' da dxuchalaj benne' wechaga na'. Cá'anqueze neda' dxebéle'eda' lawe' da caní naca' ljwezre Cristo. ³⁰Le' dxal-la' gácadxe' szren, na' neda' dxal-la' gácadxa' cá'aze.

Ca naca chee Bénnea' za' xabáa

³¹Na' gunná Juan:

—Bénnea' za' xabáa nácadxe' blau ca xúguté bénneache. Benne' naque' chee xezr la xu nigá naque' bénneacheze, ne dxuchálaje' ca naca chee da dxaca lu xezr la xu nigáze. Bénnea' ze'e xabáa nácadxe' szren ca xúguté bénneache. ³²Le' dxuchálaje' ca naca chee da ba bléne', ne da ba benne' xabaala, na' quebe dxéajle' nu benne' chee da dxenné!. ³³Che nu benne' dxéajle'e chee!, benne' nigá dxulé'ne' naca li ca da dxenná Dios. ³⁴Bénnea' nasel-la Dios dxuchálaje' xrtizra' Dios lawe' da dxunna Dios Le' Be' Lá'azxa chee' dute ca naque!. ³⁵Xradxu Dios nazrí'ine' Zrí'inequeze', ne ba bdee' lu ne'e xúguté da de. ³⁶Nu benne' dxéajle'e chee Zrí'ine Dios nape' xel-la' nabán da zeajlí canna, na' benne' quebe dxuzúe' dizra' chee Zrí'ine Dios quebe gape' xel-la' nabán caní. Wadée' lu da ba xa' da gun Dios.

Dxuchálajle Jesús tu nu'ula chee tu xezre nababa na Samaria

4 ¹Benne' fariseo ca' belenne' zjácale benne' zandxa Jesús ca benne' zjácalene' Juan, na' dxuchúa Jesús

benne' zandxa nisa ca benne' dxuchúa Juan nisa. ²Quebe dxuchúaqueze Jesús bénneache nisa. Benne' ca' dxusédené' dxuluchúe' bénneache nisa. ³Gate guque be'e Jesús da nigá, na' bezé'e naga nababa Judea, xexíaje' naga nababa Galilea.

⁴Ca xu'u Jesús neza, ben na ba xen téé' naga nababa Samaria. ⁵Ca'an guca, bzrine' tu xézre naga nababa Samaria nazí le na Sicar, da dxe' gáguze naga zua xézr la xu na' bnezruj Jacob cheē zrí'ine', bi lebe' José. ⁶Lu xézr la xu na' gudén Jacob, zre sua Abraham, tu beaj situj. Ba dxeajxreque Jesús xu'e neza, na' gudxé'e dxu'a beaj na'. Naca na zran wagubizra. ⁷⁻⁸Benne' ca' dxuséde Jesús xjaque' lu xezre Sicar, xeajlegá'awe' da xelawe'. Dxácate na' bzrin tu nu'ula Samaria dxu'a beaj na' zeajxri'e nisa, na' Jesús guzre' le':

—Benna nisa xí'aja'!

⁹Nadxa nu'ula na' bechebe':

—¿Ájazra naca, lue', benne' judío, dxenabu' neda' nisa, naca' nu'ula Samaria?

Caní gunné' lawe' da quebe zaj zra' chawé' benne' judío ca' nen benne' Samaria ca!. ¹⁰Nadxa bechebe Jesús:

—Chela nézenu' da dxunna Dios, ne nua' dxenabe' lue' nisa xí'aje', lue' nábenu' neda', na' neda' gunna' lue' nisa da gunna na lue' xel-la' nabán.

¹¹Na' nu'ula na' guzre' Le':

—Benne', quebe bi nxurul cuéaju' nisa, na' beaj nigá nácale'e na situj. ¿Ájazra na' gunu' gunnu' neda' nisa cheē xel-la' nabán? ¹²Xra xrtáuntu', Jacob, benne' netu' beaj nigá, naga güé'equeze le' nisa, ne naga gulé'ajqueze zrí'ine', ne bē xixre' cheē!. ¿Nácadxu' szrendxa ca le'?

¹³Jesús bechebe':

—Xúgute benne' dxelé'aje' nisa cheē beaj nigá welexebílequezne' nisa. ¹⁴Nu benne' xí'aje' nisa da gunézruja' neda', québedxa bílene' na, lawe' da nisa na' dxunézruja' neda' galaj na lu xichaj lázrdawe' ca tu beaj nisa da gunna na le' xel-la' nabán da zeajlí canna.

¹⁵Nadxa nu'ula na' guzre' Le':

—Benne', benna neda' nisa na', cheē québedxa gun na ba xen xida' nigá xedajxrí'a nisa.

¹⁶Na' Jesús guzre' nu'ula na':

—Guxíaj xeajnné benne' chiu', na' xídale nigá.

¹⁷Na' bechebe nu'ula na':

—Quebe nu chilá' benne' chia!.

Nadxa Jesús guzre' le'!

—Da li dxennáu' quebe nu chilá' benne' chiu!, ¹⁸lawe' da ba guzúalen' gazxu' benne', na' bénnea' zúalenu' na'a quebe naque' benne' chiu!. Ca naca da nigá gunnáu' da li.

¹⁹Gate nu'ula' benne' da nigá, na' gunné'!

—Xran, dxéquedá' nacu' lue' benne' dxuchalaje' waláz cheeé Dios. ²⁰Xra xrtáuntu' ca' bulucá'ana szrene' Dios lu xi'a nigá, na' le'e, benne' judío, dxennale dxun na ba xen gucá'ana szrendxu Dios xezre Jerusalén.

²¹Na' bechëbe Jesús:

—Guxéajle chia', nu'ula. Ba za zra gate le'e gucá'ana szrenle Xradxu Dios, ne quebe gun na ba xen xídale lu xi'a nigá, ne quebe gun na ba xen chéajle Jerusalén. ²²Le'e, benne' Samaria, quebe núnbeale nua' dxucá'ana szrenle. Netu' núnbeantu' Nua' dxucá'ana szrentu', lawe' da za' benne' weselá ládujla benne' judío ca'. ²³Wazrín zra, ne ba dxezrín zra na', gate benne' ca' da li dxulucá'ana szrene' Xradxu Dios, xelune' na ne chee Be' Lá'azxa, ne ne chee da li, lawe' da dxaca lazre' Xradxu Dios xulucá'ana szren bénneache Le' caní. ²⁴Dios naque' Be', na' benne' dxulucá'ana szrene' Le', dxun na ba xen xulucá'ana szrene' Le' ne chee Be' Lá'azxa, ne ne chee da li.

²⁵Na' nu'ula na' guzre' Le'!

—Neda' nezda' walá' benne' Mesías (da zéaje na Cristo), na' gate la' Le', na' guzéajni'ing' dxi'u ca naca xúgute.

²⁶Jesús guzre' le':

—Neda' naca' Bénnea', dxuchálajlena' lue'.

²⁷Ca gunné' ca', na' belexezrín benne' ca' dxusédene', na' belexebánene' lawe' da dxuchálajle Jesús tu nu'ula Netúe' quebe bexázrjene' guchëbe' Le' bi da dxaca lazre', u bizra cheen dxuchálajlene' nu'ula na!. ²⁸Nadxa nu'ula na' bca'ane' dxe'e chee' dxu'a beaj na', na' bezé'e zexíaje' xezre na' naga xeajezere' benne' ca':

²⁹—Le da lé'ele tu benne' guzre' neda' xúgute da ba bena!. ¿Quegá benne' nigá Cristo, Bénnea' sel-la Dios?

³⁰Nadxa beledxúaj benne' ca' xezre na', zjaque' naga zua Jesús. ³¹Dxácate na', benne' ca' dxuséde Jesús gulata' xuene' Le', gulenne!:

—Benne' Wesede, gudagu late!.

³²Jesús guzre' benne' ca':

—Dē da dxawa!, da quebe núnbeale le'e.

³³Nadxa benne' ca' dxusēde Jesús gulezú lawe^l dxuluchebe ljwezre^l, dxelenné^l:

—¿Núteca bedajgú^l e da gudawé^l?

³⁴Jesús guzre^l le^l:

—Xela wagu chia' naca na chee^l guna' da dxaca lazre^l Xra!, Bénnea^l nasel-le^l neda!, ne chee^l gusexuzra^l guna^l zrin chee^l. ³⁵Le^le dxennale: “Xetapa beu^l xelápadxu.” Neda^l dxapa^l le^le, le nna^l bénneache zaj naque^l ca tu lina, da bache naca na xelápadxu. ³⁶Benne^l dxelape^l dxezi^l lazruj chee^l, na^l da dxelape^l naca na chee^l xelapa bénneache xel-la^l nabán da zejalí canna, chee^l sua xel-la^l dxebé benne^l dxaza tu zren nen benne^l ca^l dxelelape^l. ³⁷Da li naca ca da dxelenná bénneache: Tu benne^l dxaze^l, na^l xetúe^l dxelape^l. ³⁸Neda^l gusel-la^l le^le xelápale naga quebe gúzale. Ca^l naca na, benne^l xula belune^l zrin gulaze^l, na^l le^le dxezile ba neza zrin da belún benne^l ca^l.

³⁹Benne^l zan, benne^l xezre na^l naga nababa Samaria, guléajle^l e chee^l Jesús ne chee^l xrtizra^l nu'ula na^l, gunnél^l: “Guzre^l neda^l xúgute^l da ba bénal!” ⁴⁰Gate belelá^l benne^l Samaria ca^l naga zua Jesús, na^l gulata^l xuene^l Le^l xegá'ané^l nen le^l, na^l begá'ané^l na^l chupa zra. ⁴¹Benne^l zandxa guléajle^l e chee^l Jesús gate belenne^l ca da dxenná Le^l. ⁴²Nadxa gulé^l e nu'ula na^l:

—Na^la dxéajlentu^l chee^l quegá tuze ne chee^l da guzru^l lue^l netu^l, na^l cá'anqueze lawe^l da bénquezentu^l netu^l chee^l, na^l nézentu^l da li naque^l Cristo, Bénnea^l guselé^l ca naca bénneache.

Jesús dxexuné^l zri'iné tu benne^l wén zrin blau chee^l xu'u lawe^l

⁴³Gudé chupa zra bezá^l Jesús xezre ca^l zaj nababa Samaria, na^l guzé^l e zéaje^l naga nababa Galilea. ⁴⁴Guxíaje^l na^l lawe^l da gunnáqueze Jesús, gunnél^l: “Tu benne^l dxuchalaje^l waláz chee^l Dios, quebe dxelapa benne^l lazrie^l le^l ba lá'ana.” ⁴⁵Gate bezrín^l naga nababa Galilea, benne^l zaj zre^l e na^l belezí^l lu ne^l e Le^l du lazre^l, lawe^l da xjácaqueze le^l Laní Pascua da guca na Jerusalén, na^l belelé^l ene^l xúgute^l da bén Jesús lu laní na^l.

⁴⁶Nadxa bezrín Jesús xezre Caná naga nababa Galilea naga bene^l bexaca nisa xrise uva wal-la. Zua lu xezre Capernaum tu benne^l wen zrin blau chee^l xu'u lawe^l, zua tu zri'iné^l bi biu quebe chawe^l zúaabe^l. ⁴⁷Gate ben benne^l wen zrin blau nigá ba bezá^l

Jesús naga nababa Judea, ne ba bezrine^e naga nababa Galilea, na' guxíaje^e xeajnné^e Jesús, na' gutá['] xuene^e Le^e chéaje^e lizre^e xexune^e biu chee^e, bi na' ba zua gátebe!. ⁴⁸Nadxa Jesús guzre^e le^e:

—Le'e quebe chéajlele chia' che quebe lé'ele xel-la' waca chee xabáa da dxulé'eda!.

⁴⁹Benne^e wen zrin blau na' gunné^e:

—Xran, gudázega na'a quebe ne gate zri'lina!.

⁵⁰Nadxa guzre Jesús le^e:

—Bexíaj lizru!. Naca ban bi chiu!.

Benne^e wen zrin blau na' guxéajle^e chee da guzre Jesús le^e, na' bezé^e zexíaje!. ⁵¹Gate ba zua xezrine^e lizre^e, na' benne^e wen zrin chee^e xeajlexezrígale^e le^e, na' gulé^e le^e:

—Naca ban zri'inu!.

⁵²Nadxa bchebe^e benne^e ca' bátala guzú lau bexácabe!, na' gulé^e le^e:

—Ná'aqueze dxedé wagubizra bedxúaj da la da xu'ube!.

⁵³Nadxa benne^e wen zrin blau na' bexúnene^e guca na la' ná'queze gate guzre Jesús le^e: “Naca ban zri'inu!.” Ca'an guca, le^e, ne xúgute benne^e zaj zra^e lizre^e guléajle^e chee Jesús.

⁵⁴Da nigá naca na xel-la' waca zren da gudxupe^e da bén Jesús gate bezrine^e naga nababa Galilea.

Jesús dxexune^e tu benne^e biu naga nazí le na Betesda

5 ¹Ca gudé na' guxú'u tu laní chee judío ca!, na' bezrín Jesús xezre Jerusalén. ²Lu xezre na!, gáguze naga zua dxa xu'u chee xezre da nazí le na Dxa Xu'u Chee Zrilá! Ca!, dxe['] tu cue'la nisa nazí le na Betesda lu dizra^e hebreo, na' dxu'a nisa na' zaj nnita gazxu^e lachila. ³Lachila ca^e zaj de^e benne^e zan zaj xu'e we^e, benne^e la chul-la ca^e, ne benne^e zaj zua zri ni'a ne^e, ne benne^e zrinnaj ca^e. Dxelebeze^e ca bixre nisa na!. ⁴Ca'an naca lawe^e da dxetaj tu gubáz chee xabáa bata gala, ne dxunibe^e nisa na', na' benne^e nedxu dxejchu^e lu nisa na' ca dxedé dxunibe^e na, dxexaque^e chee bíteteze xel-la^e we^e xu'e. ⁵Zua tu benne^e na' ba guca chinu chunne dxua iza xu'e we^e. ⁶Gate ble'e Jesús benne^e nigá, ne dxeque bé'ene^e ba guca zane^e iza xu'e we^e na', na' bchebe^e le^e:

—¿Dxaca lazru^e xexacu^e?

⁷Benne^e we^e na' bechebe^e:

—Benne^e, quebe nu chilá^e benne^e cu^e neda^e lu nisa na' ca dxedé dxebixre na. Tu tu lasa gate dxaca lazra^e chu'a, benne^e xula dxu'e nédxudxa.

⁸Jesús guzre^l le^l:

—¡Guxasa! Becá'a da'a chiu', ne bexíaj.

⁹La' ná'queze bexaca benne^l we^l na', na' bequé^le da'a chee^l, ne guzú lawe^l dxedé^l. Zra na' naca zra dxulupá'ana judío ca',

¹⁰na' benne^l judío ca' gulé^le bénnea^l bexaque^l:

—Na'a naca na zra dxupá'anadxu. Quebe naca na gu'u da'a chiu'.

¹¹Na' benne^l na' bechebē^l:

—Bénnea^l bexune^l neda^l guzre^l neda^l: “Becá'a da'a chiu', ne bexíaj.”

¹²Nadxa buluchébē^l le^l:

—¿Nuzra na' guzre^l lue^l: Becá'a da'a chiu', ne bexiaj?

¹³Benne^l na' quebe nézene^l nu bénnea^l bexune^l le^l lawe^l da ba zexíaj Jesús láwela benne^l zan ca' zaj zre^le na!. ¹⁴Ca gudé na' Jesús bezrague^l bénnea^l, dxedé^l chale^laj xudau^l, na' guzre^l le^l:

—¡Gunná'xque! Ba bexacu' na'a. Québedxa gunu' dul-la, chee quebe bi sacu' xetú da wál-ladxa.

¹⁵Nadxa benne^l na' bezé^le zexíaje^l, na' bzenne^l judío ca' bexún Jesús le^l. ¹⁶Chee^l le na' benne^l judío ca' guláu zi^l xuzre^l Jesús, ne gulaca lazre^l xelútie^l Le^l lawe^l da dxune^l da caní lu zra dxulupá'ané^l. ¹⁷Jesús guzre^l benne^l ca^l:

—Dios, Xra', tu dxúnzqueze^l zrin, na' neda^l dxuna^l zrin.

¹⁸Chee^l le na' benne^l judío ca' gulaca lázredxe^l xelútie^l Jesús lawe^l da quegá tuze dxuzúe^l chalá'ala da nadxixruj bea na chee^l zra dxulupá'ané^l, na' cá'anqueze dxun cuine^l ca Dios gate gunné^l Dios nácaqueze^l Xre^l.

Xel-la^l dxenná^l bea da napa Zri'ine Dios

¹⁹Nadxa Jesús guzre^l benne^l judío ca^l:

—Da li dxapa^l le^le, neda^l, Zri'ine Dios, quebe gaca bi guna^l cheézqueza^l. Tuze dxuna^l da dxelé^leda^l dxun Xra^l. Xúgute da dxun Xra^l, cá'anqueze dxuna^l neda^l, Zri'ine^l. ²⁰Dios, Xra^l, nazrí'ine^l neda^l, Zri'ine^l, ne dxulé^lene^l neda^l xúgute da dxúnqueze^l Le^l, na' gulé^lene^l neda^l da zaj nácadxa szren ca da ca^l dxuna^l, na' xebánequeze le^le ca xelaca na. ²¹Ca dxun Xradxu Dios, dxusebane^l benne^l gate, ne dxuxunézruje^l xel-la^l nabán chee^l, cá'anqueze neda^l, Zri'ine^l, dxuxunézruja^l xel-la^l nabán chee^l benne^l ca^l dxaca lazra^l xunézruja^l na. ²²Xradxu Dios quebe dxuchi^le nu benne^l, san ba benne^l neda^l, Zri'ine^l,

xel-la' dxenná bea guchi'a da dxelún tu tu bénneache, ²³chee xelapa xúgute benne' neda', Zrí'ine', ba lá'ana, cáteze na' dxelape' ba lá'ana Dios, Xra!. Nu benne' quebe dxape' ba lá'ana neda', Zrí'ine', cá'anqueze quebe dxape' ba lá'ana Xradxu Dios nasel-le' neda'.

²⁴'Da li dxapa' le'e, benne' dxenne' da dxennéa' neda', ne dxéajle' chee Dios nasel-le' neda', benne' nigá nape' xel-la' nabán da zeajlí canna, na' quebe cuía xi'e lawe' da ba bedxúa je' lu na' xel-la' gute, ne ba zue' lu xel-la' nabán. ²⁵Da li dxapa' le'e, wazrín zra, ne ba dxezrín zra na' gate benne' gate ca' xelenne' chi'a neda', Zrí'ine Dios, na' benne' xuluzúa xrtizra' welaca bánquezé!. ²⁶Xráqueza' nape' xel-la' dxenná bea xunézruje' xel-la' nabán da naca na li lazre' chee bénneache, ne cá'anqueze ba benne' neda', Zrí'ine', xel-la' dxenná bea xunézruja' bénneache xel-la' nabán caní, ²⁷ne ba benne' neda' xel-la' dxenná bea guchi'a chee bénneache lawe' da naca' Benne' Gulje' Bénneache. ²⁸Quebe xebánele chee da nigá lawe' da zrin zra gate xúgute benne' gate xelenne' chi'a ²⁹xelexedxúa je' lu xedxu ba. Benne' ca' belune' da xrlátaje xelexebane' chee xelape' xel-la' nabán da zeajlí canna. Benne' ca' belune' da calela xelexebane' chee xelebía xi'e.

Da dxelunna bea na napa Jesús xel-la' dxenná bea

³⁰Na' gunná Jesús:

—Neda' quebe bi gaca guna' cheézqueza!. Neda' dxuchi'a chee bénneache ca gunná bea Dios, Xra!, neda', na' ca dxuchi'a naca na xrlátaje lawe' da quebe dxuna' ca da dxaca lázre queza' neda!. Dxuna' ca da dxaca lazre' Xra!, nasel-le' neda!. ³¹Che neda' dxexechéba' da nácaze cheéqueza', da dxennéa' quebe naca na da dxunna bea na. ³²Zua tu benne' xula dxexechébe' da nácaqueze chia!, na' da dxenné' naca na da dxunna bea na. ³³Le'e gusél-lale benne' xejalechébe' Juan, na' ca da bechébe' naca na da li. ³⁴Da dxunna bea na da dxuxréen lazra' neda' quebe naca na chee bénneacheze. Dxapa' le'e da nigá chee lale le'e. ³⁵Juan na' guque' ca tu xi' da gula na, ne bsení na, na' le'e bezaca ba lázre le lu xi' na' tu chí'idau!. ³⁶Zua tu da dxunna bea na chia! neda', da nácadxa szren ca da bchalaj Juan. Da ca' dxuna' neda', da bsebaga Xra' neda' dxuna!. Da caní dxelunna bea na da li Dios, Xra!, gusél-le' neda'. ³⁷Cá'anqueze Xra' nasel-le' neda' dxexechébe' chia!. Lácala ba bchalaj Le!, le'e quebe ne

xénele chi'e, ne quebe ne lé'ele Le', ³⁸ne quebe nuzúale dizra' chee' xichaj lázrdaule lawe' da quebe dxéajlele chia' neda', nasel-la Xra' neda!. ³⁹Le'e dxusédele du lázrele da naxúaj na lu xiche chee' Dios lawe' da dxéquele xezrélele xel-la' nabán da zeajlí canna lu xiche na', na' da naxúaj na lu xiche chee' Dios dxuchalaj na ca naca chia' neda!. ⁴⁰Le'e quebe dxaca lázrele xídale naga zua' neda' chee' gápale xel-la' nabán na!.

⁴¹'Neda' quebe dxezi'a xel-la' ba lá'ana ca da dxelunna bénneache, da quebe naca na li lazre!. ⁴²Neda' núnbe'a le'e, ne nezda' quebe nazrí'ile Dios. ⁴³Bla'a neda' waláz chee' Dios, Xra', na' le'e quebe dxezi' lu na'le neda!. Che za' tu benne' lu da naca cheézqueze', benne' na' wazí' lu na'le. ⁴⁴¿Ájazra gaca chéajlele le'e chia' che dxunle zrin chee' xelapa lqwézrele le'e ba lá'ana, ne quebe dxue lázrele sile xel-la' ba lá'ana da dxunna Dios tu licha'? ⁴⁵Quebe guéquele néda'queza' gusebaga' le'e zria lau Dios, Xra'. Da gusebaga le'e zria naca na da ba gunná Moisésqueze, da na' dxuxréñ lázrele guselá na le'e. ⁴⁶Che da li guxéajlele le'e chee' da gunná Moisés, cá'anqueze chéajlele chia' neda' lawe' da bzuaj Moisés ca naca chia' neda!. ⁴⁷Na'a, che quebe dxéajlele chee' da bzuaj le', ¿ájazra gaca chéajlele chee' da dxapa' le'e?

Jesús dxugawe' chi xun gaxúa benne' biu

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

6 ¹Ca gudé na' guxíaj Jesús xecha la'a dxu'a nísadau' chee' Galilea, da nazíqueze le na nísadau' chee' Tiberias. ²Benne' zante' zjácalene' Jesús lawe' da ba belelé'ene' xel-la' waca zren ca' da dxun Le', dxexuné' benne' we' ca!. ³Nadxa Jesús guluéne' tu lu xi'a, na' gudxé'e na' nen benne' ca' dxusédené!. ⁴Ba zua gagu Laní Pascua chee' judío ca!. ⁵Gate ble'e Jesús benne' zan ca' zá'aqué' zeaj nawe' Le', na' guzre' Felipe:

—¿Gazra cheajxridxu da xelagu benne' zan caní?

⁶Gunná caní Jesús chee' la' bi nna Felipe, lawe' da ba neze Jesús ca da gune'. ⁷Nadxa bechebe Felipe:

—Che sidxu xeta xtila lazruj da sidxu chee' chupa gaxúa zra, quebe gueque na xelezí' benne' caní late' weaj.

⁸Nadxa Andrés, xetú benne' ca' dxusede Jesús, ne naque' bi biche Simón Pedro, guzre' Jesús:

⁹—Ze tu bi cuide' nigá nápabe' gazxu' xeta xtila zrua' cebada, ne chupa bela. ¿Ájazra gun da nigá gueque na chee' xúgute' benne' caní?

10Nadxa gunná Jesús:

—Le xé xúgute^l xebebé^l.

Naca lu daca lataj na', na' gulebé^l ca du chi xun gaxúa benne^l biu. **11**Nadxa gucá'a Jesús xeta xtila ca', na' ca gudé guzre^l Dios "Xcalenu!", bnézruje^l na benne^l ca' dxusédene^l, na' benne^l caní gulísie^l na láwele benne^l zan ca' zaj dxe^le na'. Cá'anqueze bén Jesús chee^l bela ca', na' bnézruje^l ca da gulaca lazre^l benne^l ca'. **12**Gate gulélaje benne^l ca', na' Jesús guzre^l benne^l ca' dxusédene^l:

—Le xutupa da bízrujdu ca' da dxelexegá'ana na, chee quebe bi gaca dítaje.

13Belexequé^l na, na' buluzré^l chazrinnu xcuite da bizruj ca' zaj nagá'ana na chee^l da gazxu' xeta xtila zrua' cebada ca'.

14Nadxa benne^l zan ca', gate belelé'ene^l xel-la' waca zren nigá da bén Jesús, gulenné^l:

—Da li benne^l nigá naque^l bénnea' guchálaje^l waláz chee^l Dios, bénnea' dxal-la' le^le.

15Guque bé'ene^l Jesús dxelaca lazre^l xeleché^l Le^l xadía chee^l xuluzúe^l Le^l ca benne^l wenná bea, na' bezé^le na', ne begüéne^l lu xi'a sibe na' chee^l sue^l leze^l.

Jesús dxedé^l lawe^l nísadau'

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

16Gate ba za xrinne, benne^l ca' dxuséde Jesús belétaje^l dxu'a nísadau', **17**na' gulu^l lu da dxedá lawe^l nísadau', ne gulezú lawe^l zjaque^l xeledé^l xechalá'a nísadau' chee^l xelezrine^l xezre Capernaum. Ca guxrinne, quebe ne xezrín Jesús na'.

18Nadxa guzú lau dxaca tu be^l bdunu' lawe^l nísadau' na', na' xejxruza chee^l nísadau' na' guxásale^l na. **19**Gate ba guledé^l lu nísadau' na' catite sadxu tu chi'i zren, na' belelé'ene^l Jesús ba dxezrine^l naga ziaj da dxedá lawe^l nísadau', dxezé^l lawe^l nísadau', na' belezrebe^l. **20**Nadxa Jesús guzre^l benne^l ca':

—Neda^l na!. Quebe zrébele.

21Nadxa lu duté xel-la' dxelebé gulezí^l lu ne^l Le^l lu da dxedá lawe^l nísadau' na', na' chadité belezrine^l lu xezr la xu naga zjaque^l.

Benne^l zan ca' dxelexílaje^l Jesús

22Zra xula benne^l zan ca', benne^l belexegá'ana xecha la'a nísadau', guleque bé'ene^l ba zeajxaca benne^l ca' dxuséde Jesús

lu da dxedá lawe' nísadau' tu licha' da dxe' chalá'a na!, na! Jesúz quebe guxíajlene' benne' ca!. ²³Dxácate na' xezícalá da dxeledá lawe' nísadau', da ca' beledxúaj na xezre Tiberias, belezrín na tu lataj da zua gáguze naga gulawé' xeta xtila na' ca gudé guzre Xránad xu Dios: "Xcalenu!". ²⁴Cheé le na! gate benne' zan ca' guleque békene' québedxa zua Jesúz na', ne cá'anqueze benne' ca' dxusédene', na' gulu'ē lu da dxeledá lawe' nísadau', ne xjaqué' xezre Capernaum zeajlexedílaje' Jesúz.

Jesúz naqué' xeta xtila da dxunna na xel-la' nabán li lazre'

²⁵Gate benne' zan ca' belezrine' xecha la'a dxu'a nísadau', na' belebezrague' Jesúz, ne buluchébe' Le!:

—Benne' Wesede, ¿bata bla'u nigá?

²⁶Jesúz guzré' benne' ca':

—Da li dxapa' le'e, dxexílajle le'e neda' lawe' da gudágule, ne béljele, ne quegá lawe' da ble'ele xel-la' waca ca' da ble'eda' le'e. ²⁷Quebe cue'le gunne xue sile da gágule da te cheé na. Le cue' gunne xue sile da gágule da zeajlí canna, da na' gunna na le'e xel-la' nabán da zeajlí canna. Da nigá naca na xel-la' wagú da gunna' neda', Benne' Gulje' Bénneache, le'e, lawe' da bzua Xra' Dios nen neda' da dxunna bea na naca' Zrí'ine'!

²⁸Nadxa buluchébe' Le!:

—¿Bi dxal-la' guntu' cheé gaca ca da dxaca lazre' Dios guntu'?

²⁹Jesúz bechébe!:

—Da dxaca lazre' Dios gunle naca na chéajlele chia' neda', naca' Bénnea' gusel-la Dios.

³⁰Nadxa buluchébe' Le!:

—¿Bizra xel-la' waca gunu' cheé le'entu' na, na' chéajlentu chiu'? ¿Bizra dxunu'? ³¹Xra xrtantu' ca' gulawé' xeta maná le'e xixre' lawe' lataj, ca naxúaj na lu xiche cheé Dios, dxenná na: Dios bgawé' benne' ca' xeta xtila da za xabáa.

³²Bechébe Jesúz:

—Da li dxapa' le'e, quegá Moisés na' bnézruje' benne' ca' xeta xtila da za xabáa. Dios, Xra', dxunne' le'e xeta xtila da za xabáa da naca na li lazre!. ³³Xeta xtila na' da dxunna Dios le'e naca na Bénnea' bétaje' xabáa, ne dxunézruje' cheé bénneache xel-la' nabán li lazre'!

³⁴Nadxa benne' ca' gulé'ē Le!:

—Xran, tu bénnazqueze cheéntu' xeta xtila caní.

35 Jesúz guzré' benne' ca':

—Neda' naca' xeta xtila da dxunna na xel-la' nabán li lazre'. Benne' xide' naga zua' neda' cabátadxa tune', na' benne' chéajle' e chia' cabátadxa bílene'. **36** Naca na ca ba gucha' le'e. Le'e na' quebe dxéajlele chia', lácala ba ble'ele neda!. **37** Xúgute benne' ca' dxunna Xra' neda', xeletlé' e lawa', na' benne' ca' xeletlé' e naga zua', quebe guzúa' benne' ca' chalá'ala. **38** Neda' guzá'a xabáa, quegá chee guna' ca dxaca lázrequeza' neda!. Bla'a chee guna' ca da dxaca lazre' Xra', gusel-le' neda!. **39** Da dxaca lazre' Xra', nasel-le' neda', naca na chee quebe gunitia' netú benne' ca' ba benne' chia!. Nacan chee gusebana' benne' ca' lu zra bzebe. **40** Da dxaca lazre' Xra', nasel-le' neda', naca na chee xelapa bénneache xel-la' nabán da zeajlí canna, xúgute benne' ca' xelenné' e neda', Zri'ine Dios, ne xeléajle' e chia' neda', na' chee gusebana' neda' benne' ca' lu zra bzebe na'.

41 Gate belenne' da nigá, na' judío ca' gulezú lawe' dxelezí tizre' Jesúz lawe' da gunné!: "Neda' naca' xeta xtila da betaj xabáa." **42** Nadxa gulenné!:

—¿Quegá benne' nigá zri'ine José? Dxi'u núnbeadxu xra xrne' e. ¿Bizr chee na' dxenné! bétaje' xabáa?

43 Nadxa Jesúz guzré' benne' ca':

—Québedxa si tízrale. **44** Quebe nu benne' gaca xide' naga zua' neda', che quebe xedajgúa Xra' nasel-le' neda' bénnea', na' neda' gusebana' bénnea' lu zra bzebe na'. **45** Lu xiche ca' naga naxúaj da gulenná benne' ca' buluchalaje' waláz chee Dios, dxenná na: Dios gusédene' xúgute bénneache. Ca' gaca na, xúgute benne' ca' dxuluzé nague' ca da dxusede Xra', dxeletlé' e naga zua'.

46 'Quebe ne le'e nu benne' Xra!. Benne' tu licha', bénnea' blé'ene' Le', naca bénnea' guzé' e naga zua Dios. **47** Da li dxapa' le'e, nu benne' dxéajle' e chia' neda' nape' xel-la' nabán da zeajlí canna. **48** Neda' naca' xeta xtila da dxunna na xel-la' nabán li lazre'. **49** Xra xrtáule ca' gulawé' xeta maná le' e xixre' lawe' lataj, na' gudé na' xúgute benne' ca' gulatíe'. **50** Xeta xtila nigá naca na da za xabáa, na' che nu benne' gawe' na, quebe gatie' tu chi'lize. **51** Néda'queza' naca' xeta xtila da dxunna na xel-la' nabán da za xabáa. Benne' gawe' xeta xtila nigá waca bánquezé' Chadía chacanna. Xeta xtila na' da dxunna' neda' naca na bela' dxen cheézqueza', da gunna' chee xelaca bánquezé bénneache.

52Nadxa benne' judío ca' gulezú lawe' dxuluchébe ljwezre', dxelenné':

—¿Ájazra gun benne' nigá, gunne' dxi'u bela' dxen cheézqueze' chee gágudxu na?

53Jesús guzre' benne' ca':

—Da li dxapa' le'e, che le'e quebe gágule bela' dxen chia' neda', Benne' Gulje' Bénneache, ne che quebe xí'ajle dxen chia', quebe gápale xel-la' nabán li lazre!. **54**Benne' dxawé' bela' dxen chia', ne dxí'aje' dxen chia' nape' xel-la' nabán da zeajlí canna, na' neda' gusebana' bénnea' lu zra bzebe na!. **55**Bela' dxen chia' naca na xel-la' wagu li lazre' chee bénne'du xu'ule, na' dxen chia' naca na da xele'aj bénneache da naca na li lazre!. **56**Benne' dxawé' bela' dxen chia', ne dxí'aje' dxen chia', naque' neda' tuze, na' néda'queza' naca' bénnea' tuze. **57**Xra' nasel-le' neda' xu'u lu ne'e xel-la' nabán li lazre', na' neda' naca bana' ne chee Le!. Cá'anqueze bénnea' dxawé' da naca chia' neda' gaca bánqueze' ne chia' neda'. **58**Da nigá naca na xeta xtila da za xabáa. Xeta xtila nigá quebe naca na ca xeta maná da gulagu xra xrtáule ca', na' gudé na' gulate xúgute!. Benne' dxawé' xeta xtila nigá waca bánqueze' chadía chacanna.

59Bsede Jesús ca naca da caní naga zaj zra' benne' zan ca' lu xu'u naga dxelerezraga bénneache chee xezre Capernaum.

Ca naca dizra' na' da dxunna na xel-la' nabán da zeajlí canna

60Gate belén benne' zan ca' da nigá dxusede Jesús, na' benne' ca' zjácale Jesús gulenné':

—Dizra' caní dxenná Jesús zaj nácale'e na stébe sidxu.
¿Nuzra gaca gun caní?

61Guque bé'ene' Jesús dxelenné' chee xrtizre', na' bchebe' benne' ca':

—¿Dxuzúa dizra' nigá le'e stébe? **62** ¿Ájazra gunle checa' lé'ele neda', Benne' Gulje' Bénneache, xegüéna' xabáa naga zua' nédxute? **63**Be' naca na da dxunna xel-la' nabán li lazre!. Da naca na bela' dxen quebe bi zaca na. Dizra' ca' da ba gucha' le'e zaj naca na chee Be', ne zaj naca na da dxelunna na xel-la' nabán li lazre!. **64**Bál-lale le'e quebe dxéajlele chia'.

Caní gunná Jesús lawe' da nézené' nédxudauté nu benne' ca' quebe dxeléajle'e chee', ne nua' gudé Le' lu na' benne' guledábague' Le!. **65**Nadxa gunná Jesús:

—Chee le na' gucha' le'e, quebe nu benne' gaca xide' naga zua' neda' che quebe xedajgúa Xra' bénnea'.

66 Lu zra ná'queze benne' zan ca', benne' xjácalene' Jesús, québedxa xjácalene' Le!. **67** Nadxa Jesús bchębe' benne' chazrinnu ca' dxusédene', gunné!:

—¿Cá'anqueze le'e dxaca lázrele xexíajle?

68 Bechebe Simón Pedro:

—Xran, ¿nuzra chéajlentu'? Dizra' chiu' naca na da dxunna na xel-la' nabán da zeajlí canna. **69** Netu' dxéajlentu' chiu', ne nézentu' nacu' Cristo, Zri'ine Dios ban.

70 Jesús bechebe!:

—Neda' gucá'a le'e, benne' chazrinnu, na' tu benne' ládujla le'e xu'ē da xriwe!.

71 Da nigá gunná Jesús, bchálaje' ca naca chee Judas Iscariote, zri'ine tu benne' le! Simón, lawe' da gudé Judas nigá Jesús lu na' benne' guledábague' Le!. Naque' tu benne' chazrinnu ca' dxusede Jesús.

Benne' biche Jesús quebe dxeléajle' e chee'

7 **1**Gudé na' gudé Jesús naga nababa Galilea. Quebe guca lazre' tee' naga nababa Judea lawe' da dxelaca lazre' judío blau zaj zre'e na' xelútie' Le!. **2**Ba za laní gate judío ca' dxelezúe' lu xu'u laga' ca!. **3**Chee le na' bi biche Jesús gulé'e Le!:

—Quebe xegá'anu' nigáze. Bexíaj Judea, chee cá'anqueze benne' ca' dxeléajle chiu' zaj zre'e na' gaca xelelé'enę' ca da dxunu!. **4**Che nu benne' dxaca lazre' xelúnbe'e bénneache le!, quebe dxune' da ca' bagácheze. Lawe' da dxunu' Lue' da caní, ben na lau xúgute bénneache.

5Caní gulenné' lawe' da quebe dxeléajle benne' biche' ca' chee Jesús. **6**Nadxa Jesús guzre' benne' ca!:

—Quebe ne zrin zra cha'a na!. Chee le'e bíteteze zra waca chéajle. **7**Benne' ca' zaj naca chee xezr la xu nigá quebe gaca xelecuídene' le'e. Dxelecuídene' neda' lawe' da dxulé'eda' neda' naca da calela da dxelún benne' ca!. **8**Le chjaca le'e laní na!. Quebe sa'a neda' na'a lawe' da quebe ne zrin zra cha'a.

9Ca gudé guzre Jesús benne' ca' da nigá, na' begá'anę' naga nababa Galilea na!.

Jesús dxezrine' laní gate judío ca' dxelezúe' xu'u laga' ca'

10Ca gudé besiá'aca benne' biche Jesús, na' cá'anqueze Le! guxiáje' laní na!. Bagácheze guxiáje' chee quebe nu le'e Le!.

¹¹ Benne' xíchaje cheejudío ca' belexílaje' Jesús lu laní na!. Dxelemné!:

—¿Gazra zua bénnea!?

¹² Ládujla benne' zan ca', benne' zan buluchálaje' ca naca chee Jesús. Bal-le' gulenné!: "Naque' benne' xrlátaje." Xeballe' gulenné!: "Quebe naque' xrlátaje lawe' da dxezí xe'e bénneache."

¹³ Quebe nu benne' bchálaje' caníqueze ca naca chee' lawe' da dxelezrebe' da xelún benne' xíchaje ca' chee judío ca'!

¹⁴ Ba zeaj gachaj laní na' gate guxú'u Jesús lu chale'aj xudau', na' guzú lawe' dxusédene' benne' zaj zre' na'!

¹⁵ Belexebane benne' judío ca', dxelenné!:

—¿Ájazra na' benne' nigá da zante nézene', ne quebe bsédie' chee xudau'?

¹⁶ Bechebe Jesús:

—Da dxusédeda' neda' le'e quebe naca na cheézqueza!

Naca na chee Xra' nasel-le' neda!. ¹⁷ Che nu benne' dxaca lazre' guné' ca da dxaca lazre' Dios, na' wanézene' che da dxusédeda' naca na chee Dios, u che dxennéa' ca da naca cheézqueza'.

¹⁸ Benne' dxuchálaje' da naca cheézqueza' dxune' na chee xelapa bénneache le' ba lá'ana. Bénnea' dxue lazre' xelapa bénneache ba lá'ana bénnea' gusel-le' le', benne' nigá dxenné' da li, ne quebe bi dxenné' da naca na da wén lazre'.

¹⁹ Moisésqueze benne' le'e da nadxixruj bea na, na' netule le'e quebe dxuzúale dizra' chee da nadxixruj bea na na!. ¿Bizr chee na' dxaca lázrele gútele neda'?

²⁰ Belexechebe benne' zan ca':

—Xu'u lue' be' xriwe!. ¿Núzraqueze dxaca lazre' gutie' lue'?

²¹ Jesús guzre' benne' ca':

—Tu xel-la' waca bëna' lu zra dxupá'anale, na' xúgutele le'e dxebánele. ²² Moisés benne' da zéajlele, dxechúgule late' weaj bela' chee bel-la' dxen chee zrí'inele bi biudu ca' chee xelalexegá'anabe' xrlátaje lau Dios. Da nigá da dxunle quebe guzú lau na gate na' zua Moisés. Guzú lau na gate zaj zra' xra xrtau Moisés cá'ante. Chee le na' le'e dxechúgule late' bela' chee bel-la' dxen chee tu bi biúdau' chee xegá'anabe' xrlátaje lau Dios lácalo naca zra dxupá'anale. ²³ Che caní dxunle lu zra dxupá'anale chee quebe gusanle ca naca da bdxixruj be'e Moisés, ¿bizr chee na' dxezrá'ale neda' lawe' da bexuna' dute bel-la' dxen chee tu benne' gate naca zra dxupá'anale? ²⁴ Quebe

guchí'ale le'e chee tu da dxun benne' ca naca da dxelé'ezele.
Gate bi da guchí'ale, le gun na lu da naca xrlátaje.

Jesús dxuchálaje' chee naga ze'e

25Nadxa bal-la benne' ca' zaj zre'e Jerusalén gulezú lawe'
dxuluchebe ljwezre':

—¿Quegá benne' nigá bénnea' dxelexílaje' chee xelútie' le'?

26Nigá zue' dxuchálaje' láwela bénneache, na' quebe nu bi dxe
Le'. ¿Zaj neze benne' xíchaje ca' da li naca benne' nigá Cristo,
Bénnea' nasel-la Dios? **27**Netu' nézentu' ga za' benne' nigá.
Gate xida Cristo, quegá nu neze ga ze'e.

28Jesús zue' dxusédene' benne' ca' chale'aj xudau', na' gate
benne' da nigá, na' gunné' zizraj:

—Dxennale núnbeale neda', ne dxennale nézele ga za'a.

Bla'a nigá, quegá cheézqueza!. Bénnea' nasel-le' neda' naque'
li lazre', na' Bénnea' quebe núnbeale le'e. **29**Neda' núnbe'a Le'
lawe' da za'a naga zua Le', na' Le' gusél-le' neda'!

30Nadxa gulaca lazre' xelesel-le' Jesús. Quebe nu gudela
Le' lawe' da quebe ne zrin zra chee xelútie' Le'. **31**Benne' zan
guléajle' chee Jesús, na' gulenné':

—Gate xida Cristo, ¿gúnljadxe' xel-la' waca zrente ca da
dxun benne' nigá?

Benne' fariseo ca' dxelesel-le' xra'aga wen zrin chee' chee' xelesel-le' Jesús

32Benne' fariseo ca' belenne' ca da dxelenná bénneache ca
naca chee Jesús, na' le', ne benne' xíchaje ca' chee bxruze ca'
gulesel-le' xra'aga wen zrin chee xudau' chee xelesel-le' Jesús.

33Nadxa gunná Jesús:

—Wazúalena' le'e xetú chí'idau', na' xezrínqueza' naga
zua Bénnea' gusél-le' neda'. **34**Le'e wexílajle neda', na' quebe
xezrélele neda', lawe' da quebe gaca sa'le naga sua' neda'!

35Nadxa benne' judío ca' gulezú lawe' dxuluchebe
ljwezre':

—¿Gazra cheaj benne' nigá, naga quebe gaca xezreldxu
Le'? ¿Waxíaje' naga zaj zra' benne' judío ca' zaj nase dínnaje'
ládujla benne' xezr la xu ca' chee gusédene' benne' quebe zaj
naque' judío? **36**¿Bizra zéaje da nigá guzre' dxi'u: Wexílajle
neda', na' quebe xezrélele neda' lawe' da quebe gaca sa'le naga
sua' neda'?

**Jesús dxuchálaje' cheę xęgu nisa da
dxunna xel-la' nabán li lazre'**

37 Zra bžebe cheę laní na' naca na zra blaudxa. Lu zra na' guzé Jesús, na' gunné' zizraj:

—Che nu benne' dxebílene', dxal-la' xide' naga zua' neda', na' xí'aje'. **38** Naca na ca naxúaj na lu xiche cheę Dios, dxenné': “Benne' dxéajle' e chia', lu lázrdawe' galaj xęgu nisa da gunna na xel-la' nabán.”

39 Da nigá gunná Jesús ca naca cheę Be' Lá'azxa, Bénnea' xelezí' benne' ca' xeléajle' e cheę Jesús, lawe' da quebe ne la' Be' Lá'azxa lawe' da quebe ne xegá'ana szren Jesús naga zua Xre'.

Bénneache dxelaque' chupa la'a

40 Bal-la bénneache, gate belenne' da nigá, gulenné':

—Da li benne' nigá naque' Bénnea' guchalaje' waláz cheę Dios, Bénnea' dxal-la' xide'.

41 Xebal-le' gulenné':

—Benne' nigá naque' Cristo, Benne' guchébe lazre' Dios sel-le'.

Xebal-le' gulenné':

—¿Waca Cristo benne' Galilea? **42** Lu da naxúaj na lu xiche cheę Dios dxenná na gaca Cristo zri'ine zre sua David, ne gaque' benne' xezre Belén, xezre na' naga gulaj David.

43 Ca'an guca, gulaca benne' ca' chupa la'a ne cheę Jesús.

44 Bal-le' gulaca lazre' xełel-le' Jesús, na' quebe nu bexazre gune' na.

Benne' xichaje ca' cheę judío ca' quebe dxeléajle' e cheę Jesús

45 Xra'aga węn zrin ca' cheę xudau' belexezrine' naga zaj zra' fariseo ca', ne benne' xichaje ca' cheę bxruze ca', na' benne' caní buluchébe' xra'aga węn zrin ca':

—Bizr cheę na' quebe guchébe bénnea'?

46 Belexechebe xra'aga węn zrin ca':

—Quebe ne guchalaj nu bénneache ca dxuchalaj benne' nigá.

47 Nadxa fariseo ca' gulé'e xra'aga węn zrin ca':

—Cá'anqueze le'e bele lataj guzí xe'e le'e? **48** Quebe nu ne chéajle cheę bénnea', benne' xichaje caní, ne cá'anqueze benne'

fariseo ca!. ⁴⁹Benne' ca' dxeléajle' chee**q** bénnea' quebe zaj núnbe'e da nadxixruj bea na, ne zaj nabía xi'e.

⁵⁰Nicodemo, bénnea' guxíaje' xeajnné'e Jesús chizrela naque'e tu benne' fariseo ca!, na' guzré' benne' ca!:

⁵¹—Cateze dxenná da nadxixruj bea cheedxu quebe gaca guzría xidxu tu benne' che quebe ne xénedxu xechebé' chee nézedxu che bi da nabague'e.

⁵²Nadxa belexechebe benne' ca!:

—¿Nácaquezu' lue' benne' Galilea? Gunná' xanne' da naxúaj na lu xiche chee**q** Dios, na' le'enu' netú benne' dxuchalaje' waláz chee**q** Dios quebe ne gálaje' naga nababa Galilea, naga zaj zra' bénneache quebe zaj naca xánnie' judío.

⁵³Nadxa tu tu benne' ca' xeajxaque'e lizre'!

8 ¹Na' Jesús guzé'e zéaje' lu Xi'a Xaga Olivo.

Jesús dxuchálajlene' tu nu'ula dxune' dul-la dxichaje' xrba cheeq** xel-la' nuchaga na'**

²Zra xula, gate guxaní!, na' bezrín Jesús chale'aj xudau' na!. Xúgute benne' ca' gulebigue' naga zua Jesús, na' Le' gudxé'e, ne guzú lawe' dxusédene' benne' ca!. ³Nadxa benne' ca' dxuluxuzájle' da nadxixruj bea Dios, ne benne' fariseo ca' guleché'e tu nu'ula naga zua Jesús, belelé'ene' le' dxune' dul-la dxichaje' xrba chee**q** xel-la' nuchaga na!. Buluzé' nu'ula na' laduj benne' zaj zre'e na!, ⁴na' gulé'e Jesús:

—Benne' Wesede, nu'ula nigá blé'entu' le' dxune' dul-la dxichaje' xrba chee**q** xel-la' nuchaga na!. ⁵Da bdxixruj be'e Moisés dxenná be'e netu' gútentu' nu'ula caní, güentu' le' xiaj. ¿Bizra dxennáu' Lue'?

⁶Caní gulenná benne' ca' chee**q** xuludxixre' Jesús chee**q** xelezéquene' xelagu zria Le'. Nadxa gudxé' luche Jesús, ne guzú lawe' dxuzúaqe' lu xu nen zrube ne'e. ⁷Benne' ca' buluchébequeze' Jesús, na' Le' bezé' dxé'e benne' ca!:

—Nútetezlale le'e quebe nabágale dul-la, waca su laule güele nu'ula nigá xiaj.

⁸Na' bebé' luche Jesús, ne bzúajqueze' lu xu. ⁹Benne' ca!, gate belenne' da nigá, quebe bzua xichaj lázrdawe' le' zrise, na' belexedxúaje' tu weaje'. Belexedxúaj za'a benne' gúladxa, na' ca belexedxúaj xúgute benne' ca' dxelagu zrie' nu'ula!, na' begá'ana Jesús tuze' nen nu'ula na', ze' laduj benne' ca' dxuluzé' nague'e. ¹⁰Nadxa bezé' Jesús, ne gate québedxa

nu benne' ca' ble'e Jesús, benne' dxulagu zrie' nu'ula na',
nadxa guzre' le':

—Nu'ula, ¿gazra na' benne' ca' gulagu zrie' lue'? ¿Quebe nu chilá' benne' guzría xi'e lue'?

¹¹Nu'ula na' gunné':

—Quebe nu chilá', Xran.

Nadxa Jesús guzre' nu'ula na':

—Cá'anqueze neda', quebe guzría xi'a lue'. Bexíaj, ne québedxa gunu' dul-la.

Jesús dxusení'e lu xichaj lázxdau bénneache

¹²Bchálajle Jesús benne' ca' xecha lasa, gunné':

—Neda' naca' xel-la' naxaní' chee' lu xichaj lázxdau bénneache. Benne' dxedálene' neda' gape' xel-la' naxaní' nigá da gunezruij na le' xel-la' nabán li lazre', na' cabata' tadxe' lu da chul-la chee' dul-la da zaj nabague'.

¹³Nadxa benne' fariseo ca' gulé'e Le':

—Lue' dxexechébu' cheézquezu', na' da dxexechébu' quebe bi zaca na.

¹⁴Bechebe Jesús:

—Da dxexechéba' zaca na lácala néda'queza' dxexechéba' cheézqueza'. Neda' nezda' gala za'a, ne gala cha'a. Le'e quebe nézele gala za'a, ne gala cha'a. ¹⁵Le'e dxuchí'ale cátēze dxenná xichaj lázrdaule. Bla'a neda', quegá chee' guchi'a ca da dxun nu benne'. ¹⁶Che dxuchi'a, dxuchi'a cátēze naca na, lawe' da quebe dxuchi'a néda'za'. Xra' nasel-le' neda' dxuchi'e tu zren nen neda' ca naca da dxelún bénneache. ¹⁷Lu da nadxixruj bea cheele le'e naxúaj gate zaj zra' chupa benne' dxelexechébe' tuz ca dxelenné', naca da li xrtizra' benne' ca!. ¹⁸Néda'queza' dxexechéba' da naca cheézqueza', na' Xra' nasel-le' neda', cá'anqueze dxexechébe' chia'.

¹⁹Nadxa benne' ca' buluchébe' Jesús:

—¿Ga na' Xrau'?

Jesús bechebe':

—Le'e quebe núnbeale da nácaqueza' neda', ne quebe núnbeaquezle Xra'. Chela da li núnbeale neda', cá'anqueze núnbeale Xra'.

²⁰Da caní bchalaj Jesús dxácate na' dxusédene' bénneache chale'aj xudau' naga zaj nnita xi'ina dumí chee' xudau'. Quebe nu gudela Le' lawe' da quebe ne zrin zra chee'.

Dxenná Jesús: “Naga cha'a neda' quebe gaca sa'le le'e”

21 Nadxa Jesús guzre' benne' ca':

—Wexá'a neda', na' le'e xexílajle neda', na' wátele lu dul-la nabágale, lawe' da naga cha'a neda', le'e quebe gaca sa'le.

22 Nadxa benne' judío ca' gulé ljwezre':

—¿Gute cuine', ne cheē lē na' dxenné' quebe gaca chéajdxu naga cheaj Lē?

23 Nadxa Jesús guzre' benne' ca':

—Le'e nácale cheē zran xabáa nigá. Neda' naca' cheē xabáa na'la. Le'e nácale cheē xezr la xu nigá. Neda' quebe naca' cheē xezr la xu nigá. **24** Cheē lē na' gucha' le'e wátele lu dul-la nabágale, lawe' da che quebe dxéajlele zúaqueza' neda', wátele lu dul-la nabágale.

25 Nadxa benne' ca' buluchébe' Jesús:

—¿Nuzra nacu' Lue'?

Bechébe Jesús:

—Nácaqueza' ca ba gucha' le'e nédxudaute. **26** Délē' e da dxal-la' nnia' cheele, ne da dxal-la' guchi'a ca naca da dxunle. Bénnea' gusél-le' neda' dxenné' da li, na' da dxapa' bénneache naca na da ba benda' gunné Lē, lácala quebe dxezaca ba lázrelenle na.

27 Benne' ca' quebe guléajni'ine' dxuchálajle Jesús lē ca naca cheē Dios, Xre'. **28** Nadxa Jesús guzre' benne' ca':

—Gate le'e chísale sibe neda', Benne' Gulje' Bénneache, nadxa xúnbeale zúaqueza' neda', ne quebe bi dxuna' da naca cheézqueza'. Tuze dxennéa' ca da ba ble'e Xra' neda'. **29** Bénnea' gusél-le' neda' zúalequeze' neda'. Xra' quebe nucá'ane' neda' tuza' lawe' da tu dxúnzqueza' ca da dxezaca ba lazre' Lē!

30 Ca gunná Jesús da caní, guléajle benne' zan cheē!

Benne' zaj naque' cheē Dios, ne benne' ca' nuxru dul-la lē

31 Nadxa Jesús guzre' benne' judío ca', benne' dxeléajle' e cheē:

—Che le'e se típale lu da dxapa' le'e, da li nácale neda' tuze. **32** Gúnbeale da li, na' da li na' guselá na le'e.

33 Belexechebe benne' zan ca':

—Netu' nácantu' xrtia Abraham, ne quebe ne chú'untu' lu na' nu benne' ca benne' zaj nada'u. ¿Bizr cheē na' dxennáu' Lue' lantu'?

34 Jesús guzre' benne' ca':

—Da li dxapa' le'e, xígute benne' dxelúnquezé' dul-la, dúl-la queze na' nuxru na benne' ca'. **35** Nu benne' xu'e lu na' tu benne' ca benne' nada'u quebe tu súazquezé' xu'u na'!

Zrí'inequeze bénnea' wazúa te quezebe!. **36** Chee' le' na', che neda', Zrí'ine Xra', guselá' le'e, da li láqueze le'e. **37** Nezda' nácale le'e xrtia Abraham. Na'a dxaca lázrele gútele neda' lawe' da quebe dxezí' lu na'le da dxapa' le'e. **38** Neda' dxuchálaja' ca naca da ble'e Xra' neda', na' le'e dxunle ca da guzre xráquezle le'e.

39 Belexechebe benne' ca':

—Xra xrtantu' naca Abraham.

Na' Jesús guzre' benne' ca':

—Chela nácale da li xrtia Abraham, na' gunle ca da bén Abraham. **40** Lácala gucha' le'e da li da ble'e Xra' neda', le'e dxaca lázrele gútele neda'. Abraham cabata' bene' da caní.

41 Le'e dxúnquezle ca da dxun xráquezle.

Nadxa benne' ca' gulé' e Jesús:

—Netu' quebe nácantu' bi lan. Zua tuze Xrantu', Dios.

42 Nadxa Jesús guzre' benne' ca':

—Chela naca Dios da li Xrale, le'e wazrí'ile neda' lawe' da za'a neda' naga zua Dios, ne zúa queza' nigá. Quebe za'a da naca cheézqueza'. Dios nasel-le' neda'. **43** ¿Bizr chee' na' quebe dxezé quele chéajni'ile da dxennéa'? Naca na lawe' da quebe dxaca lázrele xénele dizra' chia!. **44** Xráquezle le'e naca da xriwe!. Le'e nácale chee' da na', ne dxaca lázrele gunle ca da dxaca lazre' le na. Da xriwe' na' naca na wete benne' nédxudauté. Cabata' dxenné na da li lawe' da quebe bi zua da li nen le' na. Gate dxun lazre' na, dxenné na cátēze naca na, lawe' da tu dxun lázrez queze na, ne naca na da guzú lau na bén lazre' na. **45** Lácala dxapa' le'e da li, le'e quebe dxéajlele chia!. **46** ¿Núlale le'e sé quele gulé'ele nabaga neda' tu dul-la? Che dxennéa' da li, ¿bizr chee' na' quebe dxéajlele chia'?

47 Benne' naque' chee' Dios dxenne' dizra' chee' Dios. Le'e quebe nácale chee' Dios. Chee' le' na' quebe dxaca lázrele xénele chee' Dios.

Cristo ba zúa queze' nédxudxa ca Abraham

48 Nadxa benne' judío ca' gulé' e Jesús:

—Da li dxennantu' gate dxennantu' nacu' benne' Samaria, ne xu'u be' xriwe'.

49 Jesús bechēbe¹:

—Quebe xu'a be' xriwe¹. Neda' dxapa' ba lá'ana Xra' Dios, na' le'e dxuzúale neda' chalá'ala. **50** Quebe dxe'a gunne xue chee gápale neda' ba lá'ana, ne si' lu na'le neda'. Zua Benne' xabáá dxezá lazre¹ gápale neda' ba lá'ana, ne Le¹ dxuchi'² ca da dxunle. **51** Da li dxapa' le'e: Benne' dxune¹ ca naca dizra' chia!, cabata' gátequeze bénnea!.

52 Nadxa benne' judío ca' belexechebe¹:

—Na'a nézquezentu' xu'u be' xriwe¹. Ba gulátequeze Abraham, ne xúgute¹ benne' ca' buluchálaje¹ waláz chee Dios, na' lue' dxennáu' benne' gune¹ ca naca dizra' chiu' cabata' gátequeze¹. **53** ¿Nácadxu' szrendxa ca xra xrtáudxu Abraham? Gútequeze Le¹, ne cá'anqueze gulate benne' ca' buluchálaje¹ waláz chee Dios. ¿Bízraqueze dxugune cuinu'?

54 Bechēbe Jesús:

—Che neda' dxucá'ana cuina' ba lá'ana, quebe bi zaca na. Benne' dxape¹ neda' ba lá'ana naque¹ Xra', Bénnea' dxennale le'e naque¹ Xrale. **55** Le'e quebe núnbeale Le¹. Neda' núnbeaqueza¹ Le¹. Chela dxennéa' quebe núnbe'a Le¹, naca' wen lazre¹ ca nácale le'e. Neda' da li núnbe'a Le¹, ne dxuna' ca da dxenné¹. **56** Xra xrtáule Abraham, bénnea' gutie¹ nédxudaute, gubéle'ene¹ lawe' da dxal-la' lé'ene¹ zra zua neda!. Blé'ene¹ na, na' gubéle'ene¹.

57 Nadxa benne' judío ca' gulé¹e Jesús:

—Québequeze ne su' chi xun iza, na' ¿dxennáu' blé'enu' Abraham?

58 Jesús bechēbe¹:

—Da li dxapa' le'e, nédxudaute gate quebe ne sua Abraham, báchequeze zua' neda'.

59 Nadxa gulequé¹e xiaj chee xelu¹e Jesús, na' Le¹ bcache cuine¹! Bdee¹ ládujla benne' ca', na' bedxúaje¹ chale'aj xudau', ne bezé¹e.

Jesús dxexune¹ tu benne' gúlaje¹ la chul-la

9 **1**Gate gudé Jesús tu lataj, na' blé'ene¹ tu benne' gúlaje¹ la chul-la. **2**Benne' ca' dxusede Jesús buluchébe¹ Le¹:

—Benne' Wese¹e, ¿bizr chee na' gulaj benne' nigá la chul-la? ¿Naca na lawe' da belún xra xrne¹e dul-la, che lawe' da bén léqueze¹ dul-la?

3 Jesús guzre¹ benne' ca':

—Quebe naca na lawe' da ben le' dul-la, ne quebe naca na lawe' da belún xra xrne'e dul-la. Naca na chee gulé'e lau xel-la' szren chee Dios ne chee benne' nigá. ⁴Dxácate naca te zra dxal-la' guna' zrin chee Bénnea' nasel-le' neda' lawe' da ba za da chul-la gate netú benne' quebe seque' gunee zrin. ⁵Dxácate ne zua' neda' xezr la xu nigá, naca' xel-la' naxani' chee bénneache.

⁶Ca gudé gunná Jesús da nigá, na' bzre'e zrenee lu xu, ne bene' guna' nen zrene' na', na' btupee na xiaj lau benne' la chul-la na!. ⁷Nadxa guzree le':

—Guxíaj xeajtibe lau' lu beaj nisa nazí le na Siloé. (Dizra' nigá zéaje na: Da Nasel-la Na.)

Benne' la chul-la na' guxiáje' xeajtibe lawe', na' gate bezrinee ba dxelé'ene!. ⁸Nadxa benne' walízr chee ca', ne benne' ca' belelé'ene! le' nédxula, naquee la chul-la, gulenné⁹:

—¿Quegá benne' nigá bénnea' dxebé'e dxenabe' guna'?

⁹Bal-lee gulenné⁹:

—Le' na!.

Xebal-lee gulenné⁹:

—Quegá le' na', na' ca'an ca dxennée.

Benne' ná'queze gunnél:

—Neda' na!.

¹⁰Nadxa buluchébee le':

—¿Ájazra na' ba dxelé'enu?

¹¹Bechébe bénnea':

—Bénnea' le' Jesús bene' guna', ne btupee na xiaj lawa', na' gunnél: "Guxíaj beaj nisa nazí le na Siloé, xeajtibe lau!." Guxá'a na', na' gate gudiba' lawa', guca ble'eda'.

¹²Nadxa buluchébee le':

—¿Ga na' zua bénnea'?

Lee guzree benne' ca':

—Quebe nezda'.

Benne' fariseo ca' dxuluchébee bénnea' guquee la chul-la

¹³Nadxa benne' ca' guleché'u bénnea' guquee la chul-la lau benne' fariseo ca'. ¹⁴Naca na zra dxulupá'ana judío ca' gate ben Jesús guna', ne btupee na xiaj lau benne' la chul-la na!. ¹⁵Chee le na' benne' fariseo ca' buluchébee bénnea' guquee la chul-la ájazra guca dxelé'ene!. Lee guzree benne' ca':

—Bzriee guna' xiaj lawa', na' bexiba' na, ne dxelé'eda'.

16Nadxa bal-la benne' judío ca' gulenné':

—Bénnea' b_{en}e' da nigá quebe naque' chee Dios lawe' da quebe dxape' ba lá'ana zra dxupá'anadxu.

Na' xebal-le' gulenné':

—¿Ájazra na' dxune' xel-la' waca zrente caní che naque' benne' dul-la?

Ca'an guca, gulaca chupa la'a benne' fariseo ca!. **17**Xecha lasa buluchébe' bénnea' guque' la chul-la:

—¿Bi dxennáu' lue' chee bénnea' bexune' lue'?

Le' gunné':

—Neda' dxennéa' naque' benne' dxuchalaje' waláz chee Dios.

18Benne' judío ca' quebe guléajle' guque' la chul-la, ne na'a dxelé'ene', na' gulenné' xra xrna bénnea' bexaque!. **19**Na' buluchébe' xra xrna bénnea':

—¿Nácaqueze benne' nigá zrí'inele, dxennale le'e gúlaje' la chul-la? ¿Ájazra na' dxaca dxelé'ene'?

20Belexechebe xra xrne' e:

—Nézentu' benne' nigá naque' zrí'inentu', ne gúlaje' la chul-la. **21**Quebe nézentu' aja guca dxelé'ene' na'a, ne quebe nézentu' nu bexún xiaj lawe'. Le guchébe le'. Ba nápaqueze' iza, ne waca xechébequeze'.

22Caní gulenná xra xrne' e lu xel-la' dxelezrebe lawe' da ba zaj nun benne' xíchaje chee judío ca' tuze dizra' xelexebéaje' xu'u na' núteteze benne' xechébe' Jesús naque' Cristo. **23**Chee le' na' gulenná xra xrne' e: "Le guchébe le'. Ba nápaqueze' iza."

24Nadxa benne' judío ca' belenné' bénnea' guque' la chul-la, na' gulé'e le'!

—;Gunné da li lau Dios! Nézentu' naca benne' nigá benne' dul-la.

25Le' bechébe':

—Quebe nezda' che naque' benne' dul-la, che cabí. Tuze da nezda!. Neda' guca' la chul-la, na' na'a dxelé'eda'!

26Na' buluchébequeze' le':

—¿Bizra bene' chiu'? ¿Ájazra bene' chee bexune' xiaj lau'?

27Na' bechébe bénnea':

—Ba gucha' le'e, ne quebe dxénele chia!. ¿Bizr chee na' dxaca lázrele nnia' xetú? ¿Cá'anqueze le'e dxaca lázrele gácale Le' tuze?

28Nadxa benne' judío ca' gulenné' schanni' chee bénnea' guque' la chul-la, dxelenné':

—Lue' da'u bénnea', na' netu' da'ntu' Moisés. ²⁹Netu' nézentu' Dios bchálajlené¹ Moisés. Quebe nézentu' ga benne' benne' nigá.

³⁰Nadxa bénnea' bechebe²:

—Da nigá naca na da dxebáneda'. Le'e quebe nézele ga bénnea', na' bexune³ xiaj lawa'. ³¹Nézquezdxu Dios quebe dxenne' chee⁴ benne' dul-la. Tuze dxenne' chee⁴ benne' ca' dxulucá'ana szrene⁵ Le⁶, ne dxelune⁷ ca da dxaca lazre⁸ Le⁶.

³²Quebe ne xendxu che nu benne' xexuné⁹ tu benne' gúlaje¹⁰ la chul-la. ³³Chela benne' nigá quebe naque¹¹ chee Dios, quebe gaca bi guné¹².

³⁴Nadxa gulé¹³e le¹⁴:

—Ca gúlajquezu' dxulé¹⁵e na nabagu' dul-la. Na'a, ¿dxaca lazru' guzéajni¹⁶inu' netu'?

Nadxa belexebéaje¹⁷ le¹⁸ lu xu'u na'.

Benne' zaj naque¹⁹ la chul-la lu xichaj lázrdawe²⁰

³⁵Jesús benne²¹ belexebéaje²² bénnea' guque²³ la chul-la, na' gate bezrague²⁴ le²⁵, guzre²⁶ le²⁵:

—¿Dxéajle²⁷u lue' chee²⁸ Zri²⁹ine Dios?

³⁶Benne' na' guzre²⁶ Jesús:

—Xran, guzre neda³⁰ Nu na', chee⁴ chéajle²⁷a chee²⁸.

³⁷Bechebe Jesús:

—Ba blé³¹equeznu' Le⁶. Neda³², dxuchálajlená¹ lue' naca¹ Bénnea¹.

³⁸Nadxa benne' na' bzu zribé³³ lau Jesús, na' gunné³⁴:

—Dxéajle²⁷a chiu³⁵, Xran.

³⁹Nadxa gunná Jesús:

—Neda³⁶ bla'a lu xe³⁷zr la xu nigá chee⁴ guchi'a ca da dxelún bénneache, chee⁴ xeleté³⁸e la chul-la ca', ne chee⁴ xelexaca ca la chul-la benne' ca' dxelenné³⁹ dxelelén⁴⁰e.

⁴⁰Nadxa bal-la benne' fariseo ca', benne' zaj zre⁴¹e nen Jesús, gate belenne⁴² da nigá gunná Jesús, buluchébe² Le⁶:

—¿Cá⁴³'anqueze netu' nácantu' la chul-la?

⁴⁴Jesús bechebe²:

—Chela nácale le'e la chul-la quebe nabágale ca naca dul-la da benle. Dxennale dxelé⁴⁵ele, na' chee⁴ le na' nabágale dul-la.

Dxuchalaj Jesús da dxulé¹⁵e na ca naca chee⁴ le¹⁸aj chee⁴ zrila' ca'

10 ¹Na' gunná Jesús:

—Da li dxapa' le'e, bénnea' quebe dxu¹⁶e dxu¹⁶a dxa xu'u chee⁴ le¹⁸aj chee⁴ zrila' ca', na' dxu¹⁶e naga xula, naque¹¹

gubán, ne tu dxebáñzqueze¹. ²Bénnea' dxu'e dxu'a dxa xu'u na' naque^e benne' dxuxúequeze^e zrila' ca!. ³Bénnea' zue^e dxu'a dxa xu'u dxesálaje^e chee^e chu'u bénnea' dxuxúequeze^e-ba!, na' zrila' ca' dxelexúnbeaba' chi^e. Benne' nigá dxu'e la tu tu zrila' ca!, ne dxebéaje^e-ba! lu le'aj cheeba!. ⁴Ca dxedé dxebéaje^e xúguteba!, na' dxebía lawe^e lauba!, na' zrila' ca' zjácaleba' Le^e, lawe^e da dxelexúnbeaba' chi^e. ⁵Quebe zjácaleba' tu benne' quebe zaj núnbeaba!. Dxuluzrúnnujba' lau benne' na' lawe^e da quebe dxelexúnbeaba' chi^ei benne' quebe zaj núnbeaba!.

⁶Bchála^e Jesú^s benne' ca' da dxulé^e nigá, na' benne' ca' quebe guléajni^{ine} bi zéaje^e da guzre Jesú^s le^e!

Jesú^s naque^e benne' chawe^e dxuxúe^e zrila' ca'

⁷Nadxa Jesú^s guzre^e benne' ca' da xula:

—Da li dxapa' le^e, neda^e naca^e dxa xu'u naga dxelúu
bénneache zaj naque^e ca zrila' chia^e ca!. ⁸Xúgute^e benne'
dxuluxúe^e zrila', benne' belelé^e nédxudxa ca neda^e, gulaque^e
gubán, ne tu gulebáñzqueze^e. Zrila' ca' quebe beléneba^e chee^e
benne' ca!. ⁹Neda^e naca^e dxa xu'u. Bénnea^e chu^e ne chia^e neda^e,
láqueze bénnea!. Gaque^e ca tu zrila' dxu'uba!, ne dxuajba^e le'aj
cheeba!, na' dxezréleba^e zriedu dxáguba^e!

¹⁰Benne' gubán ze^e tuze chee^e cuane^e-ba!, ne chee^e gútete^e-
ba, ne chee^e guzría xi^ete^e-ba!. Neda^e bla^ea chee^e gápale xel-la'
nabán, ne chee^e gapa xánnele na. ¹¹Neda^e naca^e benne' chawe^e
dxuxúa^e zrila' ca!. Benne' chawe^e dxuxúe^e zrila' ca' dxuzúe^e
xel-la' nabán chee^e chee^e guselé^e zrila' ca!. ¹²Benne' dxuxúe^e-
ba^e lawe^e da dxezi^e lazruj, gate dxelé^ene^e za becu^e xi^ea, na'
dxusane^e zrila' ca!, ne dxuzrúnnuje^e, lawe^e da quebe nácaqueze^e
benne' dxuxúe^e leba!, na' zrila' ca' quebe zaj nácaba^e be^e
cheézqueze^e. ¹³Benne' nigá dxuzrúnnuje^e lawe^e da dxunze^e zrin
chee^e si^ele^e lázruje^e!, na' quebe dxe^e gunne xue cheeba^e.

¹⁴⁻¹⁵'Neda^e naca^e benne' chawe^e dxuxúa^e zrila' ca!. Cáteze
núnbea Xra^e neda^e, na' neda^e núnbe'a Xra^e, cá'anqueze neda^e
núnbe'a zrila' chia^e ca!, na' leba^e zaj núnbeaba^e neda^e!. Neda^e
dxuzúa^e xel-la' nabán chia^e chee^e guselá^e zrila' ca!. ¹⁶Cá'anqueze
zaj zra^e zrila' chia^e quebe zaj zraba^e lu le'aj nigá. Dxal-la'
cheajxexri^ea-ba!. Zrila' ca^e xelunba^e ca dxenná xrtizra^e, ne
xelácaba^e tu cueze, na' tuze benne' guxúe^e leba^e!

¹⁷'Xra^e nazrí^{ine} neda^e lawe^e da dxuzúa^e xel-la' nabán chia^e,
na' xecá'a na. ¹⁸Quebe nu seque^e cua xel-la' nabán chia^e!. Neda^e

xuzúa' na cátēze dxaca lázrequeza' neda!. Napa' xel-la' dxenná bea guzúa' na, ne cheē xecá'a na. Da nigá naca na da gunná be'e Xra' neda' guna!.

19Gate benne' judío ca' belenne' dizra' caní, na' gulaque' chupa la'a xetú. **20**Benne' zan benne' ca' gulenné':

—¿Bizr cheē na' dxuzé nágale cheē benne' nigá? Xu'e be' xriwe', ne nadá xichaj lázrdawe'.

21Xebal-le' gulenné':

—Tu benne' xu'e be' xriwe' quebe séquene' guchálaje' caní. ¿Waca tu be' xriwe' xexún na xiaj lau tu benne' la chul-la?

Dxuluzúa benne' judío ca' Jesús chalá'ala

22Naca na beu' zaga, na' lu xezre Jerusalén zaj zue' laní gate dxulusá lazre' ca guca gate gulegú'e xudau' na' lu na' Dios. **23**Jesús dxedé' chale'aj xudau' na' naga naca lachila cheē Salomón. **24**Nadxa benne' judío ca' guléchaje' Le', ne gulé'e Le':

—¿Bátalaqueze québedxa gunu' lue' chupa lázrentu'? Che lue' nacu' Cristo, Bénnea' sel-la Dios, gunnátegala.

25Bechebe Jesús:

—Ba gucha' le'e, na' quebe guxéajlele chia!. Ca naca da dxuna' neda', ne dxuchíneda' xel-la' dxenná bea cheē Xra', dxululé'e na nu naca' neda'. **26**Le'e quebe dxéajlele chia' lawe' da quebe nácale zrila' chia!, ca ba gucha' le'e nédxula. **27**Zrila' chia' dxelexúnbeaba' chi'a, na' neda' núnbe'a-ba!, na' leba' dxelauba' neda!. **28**Benne' zaj naque' zrila' chia', dxunéruja' cheē benne' ca' xel-la' nabán da zeajlí canna, ne cabáta'quezdxa xelebía xi'e, na' quebe nu seque' xecá'a le' lu na'a neda!. **29**Xra' benne' neda' benne' caní, na' Le' nácadxe' szren ca xúgute bénneache, na' quebe nu seque' xecá'a benne' ca' lu na' Xra!. **30**Neda', ne Xra' tuze nácantu'.

31Nadxa benne' judío ca' gulequé'e xiaj xetú cheē xelútie' Jesús. **32**Nadxa Jesús guzre' benne' ca':

—Ba bénqueza' da zan da chawe' laule le'e, dxuchíneda' xel-la' waca cheē Xra!. ¿Nula cheē da chawe' caní güele neda' xiaj?

33Belexechebe benne' judío ca':

—Quebe güentu' lue' xiaj lawe' da nunu' da chawe!. Dxuntu' na lawe' da gunnéu' schanni' cheē Dios. Lue' nacu' bénneache, na' dxun cuinu' Dios.

34Nadxa Jesús guzre' benne' ca':

—Lu da nadxixruj bea chee_{le} le'e naxúaj xrtizra' Dios, dxenná na: Le'e nácale dios ca!. ³⁵Quebe gaca tábagad xu ca da naxúaj na lu xiche chee_{le} Dios, na' Diósquezé' gunné' chee benne' ca' gulezí'e xrtizre' zaj naque' dios ca!. ³⁶Che Dios bzue' neda', ne gusél-le' neda' lu xezr la xu nigá, ¿bizr chee na' dxennale le'e gunná' schanni' chee_{le} Dios lawe' da gunná' naca! Zri'ine Dios? ³⁷Che quebe dxuna' ca naca da dxun Xra', quebe chéajlele chia!. ³⁸Che dxuna' na, lácala quebe dxéajlele chia' ne chee da dxenná', le chéajle chia' ne chee da ca' dxuna', chee nézele Xra' zúalene' neda', na' neda' zúalena' Xra'.

³⁹Xetú lasa gulaca lazre' xel-le' Jesús, na' Le' gulé' lu na' benne' ca!.

⁴⁰Nadxa bezrín Jesús dxu'a xegu Jordán chalá'a naga dxalaj gubizra, na' begá'ane' na', naga guzúa Juan nédxuté dxuchúe' bénneache nisa. ⁴¹Benne' zan xjaque' xeajlenné'e Jesús, na' gulenné':

—Juan, da li quebe bi xel-la' waca zren bene', na' xúgute da gunné' ca naca chee benne' nigá naca na da li.

⁴²Benne' zan guléajle'e chee_{le} Jesús lataj na'.

Ca guca gate gute Lázaro

11 ¹Zua tu benne' dxé'ene' le' Lázaro, benne' xezre Betania, da naca na lazre María, ne bi bile' le' Marta. ²María nigá, bi zan Lázaro, benne' dxé'ene' na', naque' nu'ula na' gulu'e ni'a Jesús da na' dxelále' zixre, ne bsebizre' na nen xicha xíchaje!. ³Dxúpate nu'ula caní gulesel-le' benne' xeajezre' Jesús:

—Xran, bénnea' nazrí'inu' quebe chawé' zue'!

⁴Ca ben Jesús da nigá, na' gunné':

—Da dxé'ene' quebe naca na da gútete na le'. Naca na chee gulé'e lau na xel-la' szren chee_{le} Dios, ne cá'anqueze chee_{le} gulé'e lau na xel-la' szren chia' neda', Zri'ine Dios, ne chee_{le} xel-la' we' na'!

⁵Lácala nazrí'i Jesús Marta, ne bi bile', ne Lázaro, ⁶gate benne' quebe chawé' zua Lázaro na', begá'ane' naga zue' xechupa zra. ⁷Ca gudé na' guzre' benne' ca' dxusédene':

—Le chu'u naga nababa Judea xetú.

⁸Nadxa benne' ca' gulé'e Le':

—Benne' Wese_{de}, ná'asca benne' judío ca' zaj zre'e na' gulaca lazre' xelútie' Lue' nen xiaj. ¿Dxaca lazru' chéaju' na' xetú?

⁹Jesús guzre' benne' ca':

—¿Quebe nun Dios duté te zra gate dxelún bénneache zrin? Che nu benne' dxedé' te zra, quebe cheajchazie' lu da stébe lawe' da dxelé'ene' xel-la' naxaní' da nuzúa Dios lu xe_r la xu nigá. ¹⁰Che nu benne' dxedé' chizrela, dxechégüe' lawe' da quebe zúale xel-la' naxaní' le'!

¹¹Ca gudé na' guzre Jesús benne' ca':

—Benne' ljwézredxu Lázaro ba dxásie'. Cha'a neda' cheajsebana' le'.

¹²Nadxa benne' ca' gulé'e Jesús:

—Xran, che dxásie', wexaque'.

¹³Da nigá da gunná Jesús zéaje na ba gute Lázaro. Benne' ca' dxusédene' guléquene' gunná Jesús dxáseze!. ¹⁴Nadxa Jesús bzéajni'ne' benne' ca', gunné':

—Ba gótequeze Lázaro. ¹⁵Dxebeda' lawe' da quebe zua! na!. Caní gácadxa chawe' cheele le'e, chee chéajlele chia!. Le chu'u cheajnnadxu Lázaro.

¹⁶Nadxa Tomás, bénnea' léqueze' bilide', guzre' xezícala benne' ca':

—Le chú'uqueze dxi'u chee gátedxu tu zren nen Jesús.

**Jesús naque' benne' dxusebane' benne' gate ca', ne
benne' dxunne' dxi'u xel-la' nabán li lazre'**

¹⁷Gate belezrine' xe_rre Betania, na' bene Jesús gudapa zra bulucache' Lázaro. ¹⁸Betania dxe' na gáguze naga dxe' Jerusalén, ca cadite sadxu tu chí'ida'ze zrindxu na!, ¹⁹na' benne' zan benne' judío ca' xjaque' xeajlenné'e Marta ne María, na' xulunézruje' le' xel-la' zren lazre' lawe' da gute bi zane'!

²⁰Gate ben Marta ba za' Jesús, na' guzé'e zeajxrígale' Le', na' María begá'ané' xu'u. ²¹Marta guzre' Jesús:

—Xran, chela zu' nigá, quebe gute bi zana!. ²²Neda' nezda' Dios gunné' Lue' bíteteze da nabu'.

²³Jesús gunné':

—Webán bi zanu'.

²⁴Nadxa Marta guzre' Le':

—Nezda' webane' lu zra xelexebán benne' gate ca', zra bzebe na'.

²⁵Nadxa gunná Jesús:

—Neda' naca' benne' dxusebáne' benne' gate ca', ne benne' dxunne' xel-la' nabán li lazre!. Nu benne' dxéajle'e chia',

lácala gatié', webane', ²⁶na' xúguté benne' zaj naca bane', ne dxeléajle' e chia', québequeze xelatié' tu chi'ize. ¿Dxéajle'u da nigá?

²⁷Marta guzre' Jesús:

—Awe', Xran. Neda' dxéajle'a nacu' Cristo, Zri'ine Dios, Bénnea' guchebe lazre' Dios sel-le'.

Jesús dxebezre' lawe' da zaj zua baxache' nu'ula ca'

²⁸Ca gudé gunná Marta da nigá, na' guxiaje' xeajzenne' bi bile' María, na' guzre' le' zrise:

—Ba bla' Benne' dxusede, ne dxenné' lue'.

²⁹Ca ben María da nigá, na' guxase' guzé'e, xeajnné'e Jesús.

³⁰Jesús quebe ne chu'e xezre na', na' zue' naga bezraga Marta Le'. ³¹Benne' judío ca' zaj zra' xu'u na' dxulunézruje' María xel-la' zren lazre', gate belelé'ene' guxasa María, ne chadí bdxúaje', na' xjácale' benne' caní le', dxeléquene' zéaje' dxu'a ba zeajchezre' na'.

³²Gate bzrin María naga zua Jesús, na' bzu zribé' zran ni'a Jesús, gunné':

—Xran, chela zu' nigá, quebe gute bi zana'.

³³Gate ble'e Jesús dxebezre María, ne cá'anqueze dxelebezre judío ca', benne' zjácalene' María, na' bexíajele'ene', ne guzúe' stébe lu lázrdawé!. ³⁴Na' bchébe' benne' ca':

—¿Ga bcáchele bénnea'?

Na' gulé'e Le':

—Xran, gudá le'enu'.

³⁵Na' gudxezre Jesús. ³⁶Nadxa gulenná benne' judío ca':

—Le nna'xque cátite nazrí'ine' le'.

³⁷Bal-la benne' ca' gulenné':

—Benne' nigá bexune' benne' la chul-la. La zue' nigá, ¿quebe guzéquene' ájala gune' chee' quebe gute Lázaro?

Jesús dxusebane' Lázaro

³⁸Jesús guzúe' stébe xetú, na' bzrine' dxu'a ba. Ba na' naca na tu bluaj, na' da' tu xiaj ta'a dxu'e na. ³⁹Gunná Jesús:

—Le xecá'a xiaj nigá.

Marta, bi zan benne' gate na' guzre' Jesús:

—Xran, ba dxelá bénnea' tula, lawe' da ba guca tapa zra na'a gutie'.

⁴⁰Na' Jesús gunné':

—¿Quebe gucha' lue' che chéajle'u chia', walé'enu' xel-la'
szren cheeq Dios?

41 Nadxa belexequé'e xiaj ta'a na!. Jesús guné'e xabáa,
gunné'e:

—Xrae, dxapa! Lue!: “Xcalenu!” lawe' da ba bennu' chia'.

42 Neda' nezda' tu dxénzquezenu' chia!. Dxennéa' da nigá chee
gaca tu da ba neza cheeq benne' caní, cheeq xeléajle'e chiu'
nasel-lu' neda!.

43 Ca gudé gunné' da nigá, na' gunné' zizraj:

—¡Lázaro, bedxúaj nigá!

44 Bedxúaj benne' gate na!, nadxéaj ni'a ne'e nen láixe'dau'
da buluchele'e ni'a ne'e, na' lawe'e dxela na ladxe!. Jesús guzre'e
benne' ca!:

—Le xesezre', ne le gusane'e xexíaje'e.

Benne' dxeledábague' Jesús dixelune' tuze dizra' xelel-le' Le'
(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

45 Nadxa guléajle'e benne' zan cheeq Jesús, benne' judío ca'
xjácale María, ne belelé'ene' ca da ben Jesús. **46** Bal-la benne'
ca' xjaque'e xejalechálajlene'e benne' fariseo ca', na' buluzenne'e
le'e ca da ben Jesús. **47** Nadxa fariseo ca', ne benne' xíchaje'e ca'
cheeq bxruze ca' belezrague'e nen benne' xu'u lawe'e blau cheeq
judío ca', na' gulenné'e:

—¿Ájazra gundxu? Benne' nigá dxúnle'e xel-la' waca da za
xabáa. **48** Che ca' güedxu Le'e lataj, xúgute'e bénneache xeleajlé'e
cheeq cheeq xuluzué'e Le'e ca wenná bea, na' xelel-lá' benne' Roma
ca', benne' zjaque'e wedil-la, na' xuluzría xi'e xudau' cheedxu,
ne xezr la xu cheedxu.

49 Nadxa tu benne' le'e Caifás, bxruze blau iza na!, guzre'e
benne' ca!:

—Le'e québequeze bi nézele, **50** ne quebe dxeque be'eles
gácadxa chawel cheeedxu gate'e tuze benne' ne cheeq xezre nigá,
ne quegala ca naca xezr la xu nigá cuía xi na.

51 (Quegá gunná Caifás da nigá cheézqueze!. Lawe'e da naque'e
bxruze blau iza na!, bchálaje'e waláz cheeq Dios, gunné'e gate'e
Jesús ne cheeq xezr la xu judío. **52** Quegá gatíe'e tuze ne cheeq xezr
la xu naze. Cá'anqueze cheeq xutupe'e lu na' Dios xúgute'e benne'
zaj naque'e cheeq Dios, benne' zaj nase dínnaje'e, benne' ca' zaj
nababe'e xúgute'e cue'e xezr la xu.) **53** Ca'an guca, ca lu zra na'te
benne' judío wenná bea ca' belune'e tuze dizra' xelútie'e Jesús.

54Chee lę na' Jesús québedxa gudé' naga zaj zra' benne' wenná bea ca' chee judío ca', na' guzé'ę naga nababa Judea, na' guxíaje' xezre Efraín naga zua gáguze tu le'ę xixre' lawe' lataj. Begá'anę' xezre na' nen benne' ca' dxusédene'.

55Ba zua gáguze zrin Laní Pascua cheejudío ca', na' benne' zan chee xezre ca' xjaque' Jerusalén chee xulucá'ana chawé' cuine' nédxudxa ca zrin Laní Pascua. **56**Guledé' dxelexílaje' Jesús, na' gate zaj zre'ę chale'aj xudau' na', buluchébe ljwezre':

—¿'Ajazra dxéquele? ¿Wide' laní, che quebe xide'?

57Benne' fariseo ca', ne benne' xíchaje ca' chee bxruze ca' ba gulebáaje' dizra' che nu benne' ca' nézene' ga zua Jesús, na' xelé'ę benne' ca' chee gaca xelel-le' Le'!

María dxugu'ę da dxelá zixre ni'a Jesús

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

12 ¹Xrupa zra nédxudxa gate za chu'u Laní Pascua cheejudío ca', guxíaj Jesús xezre Betania naga zua Lázaro, bénnea' bsebán Jesús ládujla benne' gate!. ²Lu xezre na' belune' tu xrche', chee gulape' ba lá'ana Jesús. Marta bdee' xel-la' wagu, na' Lázaro dxé'lene' benne' ca' dxelágulene' Jesús. ³Nadxa María guqué'ę tu xia da za da dxelále'ę zixre, da naca na chee dusén lase, da zácale'ę na, na' gulu'ę da za na' ni'a Jesús, ne bsebire' na nen xicha xíchaje!. Ca naca benne' zaj zra' xu'u na' gulelé'ene' ca dxelá da zixre na!. ⁴Nadxa Judas Iscariote, zril'ine Simón, tu benne' ca' dxusede Jesús, ne naque' bénnea' gudée' Jesús lu na' benne' guledábague' Le', gunné':

⁵—¿Bizr chee na' quebe gudá'u da zixre na!, na' sidxu na dumí lazruj chee chunna gaxúa zra chee gácaledxu benne' xache' ca?

⁶Quebe gunná Judas da nigá lawe' da dxe'ę gunne xue chee benne' xache' ca!. Naque' gubán, ne nu'ę bzude dumí chee benne' ca' dxusede Jesús, ne dxebane' late' weaj dumí na' da dxuluzré'ę lu bzude na!. ⁷Nadxa Jesús guzre' Judas na':

—Be lataj nu'ula nigá lawe' da bene' da nigá chee dxucá'ana chawé' neda' chee gate xulucache' neda' lu xędxu ba. ⁸Benne' xache' ca' tu zrázqueze' ládujla le'e. Neda' quebe tu súazqueza' nen le'e.

Dxelune' tuze dizra' xelútie' Lázaro

⁹Zane' benne' judío ca' belenne' zua Jesús xezre Betania, na' xjaque' na', quegá tuze zeajlenné'ę Jesús. Cá'anqueze

zeajlenné'e Lázaro, bénnea' bsebán Jesús ládujla benne' gate ca'. ¹⁰Nadxa benne' xíchaje ca' chee bxruze ca' belune' tuze dizra' cá'anqueze xelúti'e Lázaro, ¹¹lawe' da ne chee Lázaro benne' zan benne' judío ca' dxelebéaj xíchaje' bxruze ca' chee xeleajlél'e chee Jesús.

Dxexú'u Jesús Jerusalén

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹²Benne' zan ba zjaca Jerusalén, zjaque' Laní Pascua na', na' zra xula belenné' ba za' Jesús lu xézre na'. ¹³Nadxa gulechugue' zina', na' xjaque' xeajlexrígale' Jesús, ne dxelenné' zizraj:

—¡Gaca ba lá'azxa Dios! ¡Ba neza zrente naca na chee Benne' ze'e waláz chee Xránadxu Dios! ¡Ba neza zrente naca na chee Wenná Bea chee xézre Israel!

¹⁴Jesús xeajxraque' tu burro, na' guzríe'-ba', ca naxúaj na lu xiche chee Dios, dxenná na:

¹⁵Quebe zrébele le'e, benne' zre'e xézre Sión.

Le nna'xque, ba za' Wenná Bea cheele.

Zri'e' tu burro.

¹⁶Nédxuté benne' ca' dxuséde Jesús quebe guléajni'ine' da na' dxaca na. Ca gudé na', gate begá'ana szren Jesús lau Dios, na' xeajlesá lazre' xúgute' da caní zaj naxúaj na lu xiche chee Dios ca naca chee Jesús, na' ca'an guca chee'.

¹⁷Benne' ca' zaj zre'e nen Jesús gate gunné' Lázaro lu xedxu ba, ne bsebane' le' ládujla benne' gate, buluzenne' bénneache Jerusalén ca da guca na'. ¹⁸Chee le' na' benne' caní xeajlexrígale' Jesús lawe' da belenne' ca naca xel-la' waca zrente da bene'. ¹⁹Nadxa benne' fariseo ca' gulé ljwezre':

—Ba dxelé'ele quebe séquedxu bi gundxu. Ca naca bénneache dxelune' Le' tuze.

Dxelexilaj benne' griego ca' Jesús

²⁰Zaj zra' bal-la benne' griego ca' ládujla benne' ca' belezrine' Jerusalén chee xulucá'ana szrene' Dios lu laní na'. ²¹Benne' caní belezrine' lau Felipe, benne' Betsaida chee ga nababa Galilea, ne naque' Jesús tuze, na' gulata' xuene' le', dxelenné':

—Benne', dxaca lázrentu' le'entu' Jesús.

²²Felipe guxíaje' xeajezre' Andrés caní, na' xjaca dxupe' xeajleguezre' Jesús ca'. ²³Nadxa Jesús guzre' benne' dxupa ca':

—Ba bzrin zra xegá'ana szrena' neda', Benne' Gulje'
 Bénneache. ²⁴Da li dxapa' le'e, tu binne zrúa' xtila wegá'ana na
 tuze na che quebe xexruj na lu xu, ne gacu na xu. Che gacu na
 xu, na' gunna na lina. Caní dxal-la' gaca chia' neda'. ²⁵Benne'
 dxe'ë gunne xue gapa chi'ë xel-la' nabán chee' gunitie' na.
 Bénnea' dxuzúë' chalá'ala xel-la' nabán chee' lu xezr la xu nigá,
 gapa chi'ë na, ne zrué'ene' xel-la' nabán da zeajlí canna. ²⁶Che
 nu benne' dxaca lazre' gune' zrin chia', dxal-la' gaque' neda'
 tuze, na' gáteteze sua' neda', na' súaquezze benne' dxune' zrin
 chia!. Che nu benne' dxune' zrin chia', Xra' gape' le' ba lá'ana.

Jesús dxuchálaje' ca gaca gate gatíe'

²⁷Gunná Jesús:

—Na'a stébele'ë zua!. ¿Bizra nnia'? ¿Nnia': Xrae, bselá neda'
 lu da dxal-la' gaca chia' na'a? Belájqueza' chee' gaca chia' da
 caní. ²⁸Xrae, bca'ana szren lau'!

Nadxa ben tu chi'i benne' dxenné' xabáa:

—Ba bca'ana szrena' na, ne gucá'ana szrena' na xetú.

²⁹Benne' ca' zre'ë na' dxelenne' gulenné' guzíu' gunné.
 Xebal-le' gulenné':

—Tu gubáz chee' xabáa bchálajlene' Le'!

³⁰Nadxa Jesús guzre' benne' ca':

—Quegá gunné chi'ë na' né chia' neda!. Gunné na né cheele
 le'e. ³¹Na'a ba bzrin zra guchi'a Dios chee' bénneache zre'ë
 xezr la xu nigá, na' na'a cueaj Dios chalá'ala da xriwe', da na'
 dxenná bea na lu xezr la xu nigá, chee' québedxa nna bea na.
³²Gate xelechise' neda' lu xezr la xu nigá le'ë xaga bégua, na'
 neda' nnia' xúgute bénneache chee' xelaque' neda' tuze.

³³Gate gunné' caní, ble'ë Jesús ca gatíe'. ³⁴Nadxa benne'
 zan ca' gulé'ë Jesús:

—Netu' bénentu' ca da naxúaj na lu xiche chee' da
 nadixruj bea na da dxenná na waca bánquezze Cristo chadía
 chacanna. ¿Bizr chee' na' dxennáu' Benne' Gulje' Bénneache
 xelechise' Le'ë? ¿Nuzra na' Benne' Gulje' Bénneache?

³⁵Nadxa Jesús guzre' benne' ca':

—Xetú chí'idauze xel-la' naxaní' sua na ládujla le'e. Le
 ta na'a dxácate ne zua xel-la' naxaní' nen le'e, chee' quebe
 xrínnele, lawe' da benne' dxedé' lu da chul-la quebe nézene' ga
 zéaje'. ³⁶Le cheajlé chee' xel-la' naxaní' da naca' neda' dxácate
 zua xel-la' naxaní' nen le'e, chee' gácale tuze xel-la' naxaní' na!.

Ca gudé gunná Jesús da nigá, na' bezé^{lē} bcache cuine^{lē} lau benne' ca'!

Benne' judío ca' quebe dxeleajlé^e chee^e Jesús

³⁷Lácala ble'e Jesús zane' xel-la' waca zrenté lau benne' judío ca', quegá xúgute^e guleajlé^e chee^e, ³⁸lawe^e da bén na ba xen guca ca da gunná Isaías, benne' bchálaje^e waláz chee^e Dios, gunné^e:

Xran, ¿nuzra guxejlé chee^e dizra^e cheedxu?

¿Nuzra na' ble'e Xránadxu xel-la' waca chee^e?

³⁹Ca'an guca, quebe guca xeleajlé^e chee^e lawe^e da caní gunnáqueze Isaías na':

⁴⁰Dios benné^e benne' ca' la chul-la, ne benné^e zide^e lázrdawé^e, chee^e quebe xelelén^e nen xiaj lawé^e, ne quebe xeléajni^e lu xichaj lázrdawé^e, ne quebe xelelén^e lawa^e neda^e chee^e xexuna^e le^e.

⁴¹Isaías na' gunné^e da nigá lawe^e da blé^enen^e xel-la' szren chee^e Jesús, ne bchálaje^e ca naca chee^e.

⁴²Zane' benne' judío ca' guléajle^e chee^e Jesús, ne cá'anqueze bal-la benne' xíchaje ca'. Quebe belexechebe^e lámela bénneache lawe^e da belezrebe^e da xelún benne' fariseo ca', chee^e quebe xelexebéaje^e le^e xu'u naga dxelerzague^e. ⁴³Caní belune^e lawe^e da beledánedxene^e xel-la' ba lá'ana da dxelúe bénneache le^e ca xel-la' ba lá'ana da dxue Dios le^e.

Dizra^e chee^e Jesús guchi'a na chee^e da dxelún bénneache

⁴⁴Jesús gunné^e zizraj:

—Benne' dxéajle^e chia', quegá cheeza^e dxéajle^e, cá'anqueze dxéajle^e chee^e Xra' nasel-le^e neda^e. ⁴⁵Bénnea^e dxelé^enen^e neda^e, dxelé^enequezne^e Xra' nasel-le^e neda^e. ⁴⁶Neda^e, xel-la^e naxaní^e, bla'a lu xe^ezr la xu nigá chee^e quédexda xelexegá'ana benne' dxeléajle^e chia^e lu da chul-la. ⁴⁷Che nu benne' dxenne^e dizra^e chia', ne quebe dxuné^e ca naca na, quegá neda^e guzría xi'a le^e, lawe^e da quebe bla'a neda^e chee^e guzría xi'a bénneache. Bla'a chee^e guselá^e benne' ca^e. ⁴⁸Benne' dxuzúe^e neda^e chalá'ala, ne quebe dxuné^e ca naca dizra^e chia', ba zua da guzría xi na le^e. Dizra^e da ba gunná^e naca na da guzría xi na bénnea^e lu zra bze^ebe na^e. ⁴⁹Caní gaca na lawe^e da quebe dxuchálaja^e cheézqueza^e, lawe^e da Xra' nasel-le^e neda^e ba gunná bénne^e neda^e bi dxal-la^e nnia^e, ne bi dxal-la^e gusédeda^e. ⁵⁰Neda^e nezda^e

gunná be'e Xra' neda' caní chee xelegeque bénneache xelape'
xel-la' nabán da zejlí canna. Ca'an naca, da dxennéa' neda',
dxennéa' na ca gunná be'e Xra' neda'.

Jesús dxibe' ni'a benne' ca' dxusédene'

13 ¹Naca na zra nedxu gate za chu'u Laní Pascua chee
judío ca'. Jesús ba nézene' ba bzrin zra xezé'e lu xezr
la xu nigá chee xexíaje' naga zua Xre'. Nazrí'iquezne' benne'
zaj naca chee', benne' zaj zre'e xezr la xu, na' na'a ba zua
gulé'ene' benne' ca' tu da zrendxa da gulé'e na nazrí'ine' le'.

²⁻⁴Da xriwe' ba nagú'u na xichaj lázxdau Judas Iscariote,
zri'ine Simón, ca dxal-la' gune' chee gudée' Jesús lu na' benne'
guledábague' Le'. Nézqueze Jesús ze'e naga zua Dios, ne dxal-
la' xezrine' naga zua Dios, na' Xre' ba bnézruje' Le' duté xel-la'
dxenná bea. Chee le na', gate dxelawé' xrche', guxasa Jesús,
⁵Nadxa gudé'e nisa tu zriga xia zren, ne guzú lawé' dxibe'
ni'a benne' ca' dxusédene', na' bsebizre' ni'e nen ladxe' na' da
nunase' dxu'a le'e.

⁶Ca bzrine' chee quibe' ni'a Simón Pedro, le' guzre' Jesús:

—Xran, ¿Lue' quíbequezu' ni'a?

⁷Jesús bechebe':

—Na'a quebe dxéajni'nu' da dxuna'. Te na'a chéajni'nu' na.

⁸Pedro guzre' Le':

—Cabata' quibu' ni'a.

Jesús guzre' le':

—Che quebe quiba' ni'u, quebe gaca gacu' neda' tuze.

⁹Na' Simón Pedro guzre' Jesús:

—Xran, quegá tuze ni'a quibu'. Cá'anqueze na'a, ne xíchaja'.

¹⁰Jesús guzre' le':

—Benne' ba bexuzrté guzje', tuze ni'e dxal-la' chadxe lawe'
da ba naxádxequze'. Le'e ba naxádxele, san quegá xúgutele.

¹¹Gunná Jesús: "Quegá xúgutele", lawe' da nézene' nu na'
gudée' Le' lu na' benne' dxeledábague' Le'!

¹²Ca gudé gudibe Jesús ni'a benne' ca', na' bexrúe' ladxe'
chee' cuzre', ne bebe'e ga dxelawé', na' guzre' benne' ca':

—¿Dxéajni'ile le'e da ba bëna'? ¹³Le'e dxele neda': Benne'
Wesëde, ne: Xran, na' caní dxal-la' nnale lawe' da caní naca'.

¹⁴Che neda', Benne' Wesëde cheeële, ne Xránale, ba gudiba'
ní'ale, cá'anqueze le'e dxal-la' quíbele ni'a ljwézrele tule xetule.

15 Neda' ba ble'eda' le'e tu da dxulé'e na, cheegunle le'e ca da bena' neda'. **16** Da li dxapa' le'e, tu benne' wen zrin quebe nácadxe' szren ca xrane', na' tu benne' gubáz quebe nácadxe' szren ca benne' nasel-le' le'. **17** Che dxéajni'ile da caní, ne dxunle ca zaj naca na, gaca cheele tu da ba neza.

18 Quebe dxuchálaja' cheexúgutele le'e. Neda' núnbe'a benne' ca' gucá'a, san dxal-la' gaca ca naxúaj na lu xiche cheeDios, dxenná na: Benne' dxágule' neda' ba gudábague' neda' chee gudée' neda'. **19** Dxapa' le'e da nigá na'a, nédxula gate quebe ne gaca na, chee gate gaca na, na' chéajlele le'e zúaqueza' neda'. **20** Da li dxapa' le'e: Benne' dxezí' lu ne'e Bénnea' dxusel-le' neda', neda' na' dxezí' lu ne'e, na' benne' dxezí' lu ne'e neda', dxezí' lu ne'e Xra' nasel-le' neda'.

Dxenná Jesús gudé Judas Le' lu na' benne' dxeledábague' Le'
(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

21 Ca gudé gunná Jesús da nigá, na' guzúe' stebe lu xichaj lázrdawe', na' bzéajni'ine' benne' ca', gunné':

—Da li dxapa' le'e, tu benne' ládujla le'e gudée' neda' lu na' benne' ca' dxeledábague' neda'.

22 Nadxa benne' ca' dxusede Jesús gulezú lawe' dxelenná' ljwezre', ne quebe zaj nézene' nu cheena' dxuchalaj Jesús.

23 Tu benne' ca' dxusede Jesús, bénnea' nazrí'ile' Jesús le', zue' cuita Jesús naga dxelawe xrche', **24** na' Simón Pedro bene' tu da dxunna bea lau bénnea' chee guchebe' Jesús nu cheena' dxenné' caní. **25** Nadxa bénnea' de'e cuita Jesús bchebe' Le':

—Xran, ¿nuzra na'?

26 Bechebe Jesús:

—Gusebisa' late' xeta xtila, na' bénnea' gunézruja' na, benne' ná'queze'.

Nadxa Jesús bsebise' late' xeta xtila, na' bnézruje' na chee Judas Iscariote, zri'ine Simón. **27** Ca gucá'a Judas xeta xtila na', na' da xriwe' guxú'ute na lu xichaj lázrdawe'. Nadxa Jesús guzre' le':

—Da dxal-la' gunu', béntega na.

28 Benne' ca' zaj zre'e dxelawe' na' quebe guléajni'ine' bizar chee na' guzre' Judas na' caní. **29** Lawe' da nua Judas bzude' dumí, bal-le' guléquene' Jesús guzre' le' bi si'e chee laní na', u bi gunézruje' benne' xache' ca'. **30** Ca gudé gudagu Judas xeta xtila na', na' bdxúaje'. Ba guxrinne.

Da nadxixruj bea cube

³¹ Ca gudé bdxuaj Judas, gunná Jesús:

—Na'a gulé'e lau xel-la' szren chia' neda!, Benne! Gulje'
Bénneache, na' xegá'ana szren Dios nē chia' neda!. ³²Che neda!,
Benne! Gulje' Bénneache, dxulé'eda' ca naca xel-la' szren chee
Dios, na' Dios gulé'ene' ca naca xel-la' szren chia' neda!, ne la
gúntequenze' na. ³³Le'e, bidu chia' ca', québedxa sua' scha' nen
le'e. Le'e wexíflajle neda!, san ca gucha' benne' judío ca', dxapa'
le'e na'a, quebe gaca sa'le le'e naga cha'a neda!. ³⁴Tu da cube
dxixruj be'eda' le'e. Le zri'i le sa' lqwézrele tule xetule ca neda'
nazrí'ida' le'e. Caní dxal-la' zri'i lqwézrele tule xetule. ³⁵Che
nazrí'ida' le'e. Caní dxal-la' zri'i lqwézrele tule xetule, na' xúguté bénneache xeleque
bé'ene' nácale neda! tuze.

Jesús dxenné' nna Pedro quebe núnbe'e Lé'

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro bchebe' Jesús:

—Xran, ¿gazra chéaju?

Bechebe Jesús:

—Naga cha'a neda!, quebe gaca sá'lenu' neda! na'a. Te na'a
wadéquezu' naga tea' neda!.

³⁷ Nadxa gunná Pedro:

—Xran, ¿bizr chee na' quebe gaca sá'lena' Lue' na'a?
Zúaquezal' guzúa' xel-la' nabán chia' chee guna' Lue' tuze.

³⁸ Jesús bechebe':

—¿Zúaquezal' guzú' xel-la' nabán chiu' chee gacu' neda'
tuze? Da li dxapa' lue', nédxudxa ca cuezre xjeaj, lue'
wannáquezu' chunna lasa quebe núnbe'u neda!.

Jesús naque' neza da dxezrín na naga zua Xradxu Dios

14 ¹Gunná Jesús:

—Quebe cuele le'e gunne xue. Le guxrén lazre'
Dios, ne le guxrén lazre' neda!. ²Lizre Xra' déle'e lataj naga
súale. Chela quebe naca na caní, neda' ba gucha' le'e. Wexá'a
cheajxecueza' lataj chee. ³Ca te xexá'a cheajxecueza' lataj
chee, na' wexelájqueza' xetú chee xedajxezri'a le'e súalele
neda', chee súale le'e naga súaquezal' neda!. ⁴Le'e nézele naga
cha'a, ne núnbeale neza na!.

⁵ Tomás guzre' Jesús:

—Xran, quebe nézentu' ga chéaju!. ¿Ájazra guntu'
gúnbeantu' neza na'?

6 Jesús bechēbe':

—Neda' naca' neza na', ne naca' da li, ne naca' xel-la'
nabán. Tuze ne chia' neda' waca zrinle naga zua Xra'. **7 Chela**
núnbeale neda', cá'anqueze núnbeale Xra'. Ná'atela núnbeale
Le' lawe' da ba dxelé'ele Le'!

8 Nadxa Felipe guzre' Jesús:

—Xran, ble'e netu' Xrau', xetú da ná'teze.

9 Bechēbe Jesús:

—Felipe, scha' ba guzúalena' le'e, na' ¿quebe ne gúnbe'u
neda'? Benne' dxelé'ene' neda', dxelé'equezene' Xra'. Cheē le
na', ¿bizr cheē na' dxenabu' neda' gulé'eda' le'e Xra'? **10** ¿Quebe
dxéajle'u zúalena' Xra', na' Xra' zúalene' neda'? Da dxapa' le'e,
quegá dxennéa' na cheézqueza'. Xra', Bénnea' zúalene' neda',
Léqueze' na' dxune' zrin cheē lu na'a neda!. **11** Le chéajlele
zúalena' Xra', na' Xra' zúalene' neda', u che cabí dxéajlele ca da
dxennéa', le chéajle chia' ne cheē da ca' dxuna!. **12** Da li dxapa'
le'e, benne' dxéajle' chia', gúnqueze' ca da dxuna' neda', na'
gune' da zaj nácadxa zren ca da caní dxuna' lawe' da xexá'a
neda' naga zua Xra!. **13** Xúgute da nábale le'e lu La' neda',
neda' guna' na, cheē gulé'eda' neda' xel-la' szren cheē Xra'!
14 Néda'queza' guna' bíteteze da nábale lu La' neda'.

Jesús dxechēbe lazre' sel-le' Be' Lá'azxa

15 Gunná Jesús:

—Che le'e nazrí'ile neda', le guzúa dizra' ca naca da dxixruj
be'eda' le'e. **16** Neda' gata' xueda' Xra' sel-le' cheēle xetú Benne'
gácallequeze' le'e, ne súaletecaze' le'e. **17** Benne' nigá naque' Be'
Lá'azxa gulé'ene' le'e ca naca da li. Benne' zaj naca cheē xezr
la xu nigá quebe xelezéquene' xelezí' lu ne'e Le' lawe' da quebe
gaca xelelé'ene' Le', ne quebe zaj núnbe'e Le'. Le'e núnbeale
Le' lawe' da zúalene' le'e, ne súaqueze' lu xichaj lázrdaule.
18 Quebe gucá'ana' le'e ca bi wezébe ca!. Welá'queza' súalena'
le'e. **19** Xetú chí'idau' bénneache ca' québedxa xelelé'ene'
neda', san le'e welé'ele neda'. Le'e tu gaca báñzquezle lawe'
da tu naca báñzqueza' neda'. **20** Lu zra na' guéquebe'ele neda'
zúalena' Xra', na' le'e zúalele neda', na' neda' zúalena' le'e.
21 Benne' nézene' ca naca da nadxixruj bea na nuna' neda', ne
dxune' na, dxulé'ene' nazrí'i queze' neda'. Xra' zrí'ine' benne'

nazrí'ine^l neda^l, na^l cá'anqueze neda^l zri'ida^l bénnea^l, ne gulé'e lawa^l le^l.

22 Judas, quegá bénnea^l le^l Iscariote, guzre^l Jesús:

—Xran, ¿bizr chee^l na^l gulé'e lau^l netu^l, ne quegá gulé'e lau^l lau bénneache zaj zre^le xe^lzr la xu nigá?

23 Jesús bechebe^l:

—Benne^l nazrí'ine^l neda^l dxune^l ca naca da dxennéa^l, na^l Xra^l zri'ine^l bénnea^l, na^l neda^l ne Xra^l xedajsúalentu^l le^l.

24 Benne^l quebe nazrí'ine^l neda^l quebe dxune^l ca da dxennéa^l. Ca naca dizra^l da dxénele quebe zaj naca na cheézqueza^l. Zaj naca na chee^l Xra^l nasel-le^l neda^l.

25 'Dxapa^l le^l xúgut^l da caní dxácat^l ne zúalena^l le^le, **26** na^l Be^l Lá'azxa, Bénnea^l sel-la Xra^l lu La^l neda^l chee^l gácalene^l le^le, Le^l gulé'en^l le^l xúgut^l, ne gusá'queze^l lázrele ca naca xúgut^l da ba gucha^l le^le.

27 'Xel-la^l dxebeza zri lazre^l dxuca'ana^l chee^lle. Dxunna^l le^l xel-la^l dxebeza zri lazre^l chia^l. Quebe dxunna^l na ca dxelunna bénneache xel-la^l dxebeza zri lazre^l. Quebe cuele gunne xue, ne quebe zrébele. **28** Ba bénele gunnéa^l wexá'a, ne welá'a súalena^l le^le xetú. Chela da li nazrí'ile neda^l, suale xel-la^l dxebé, lawe^l da xexá'a naga zua Xra^l, na^l nácadxa Le^l szren ca neda^l. **29** Da nigá dxapa^l le^l na^la nédxula gate quebe ne gaca na, chee gate gaca na, na^l chéajlele chee^l da dxennéa^l.

30 'Québedxa guchálajleteca^l le^l da zren lawe^l da ba za^l da xriwe^l, da na^l dxenná bea na lu xe^lzr la xu nigá. Da na^l quebe seque na bi gune na neda^l. **31** Caní dxal-la^l gaca chee^l xeleneze bénneache neda^l nazrí'ida^l Xra^l, ne dxuna^l ca da gunná bél'ene^l neda^l. ¡Le chasa! ¡Le xebú'u nigá!

Jesús dxuchálaje^l chee^l lba uva ne chee^l zruze na ca^l

15 ¹Gunná Jesús:

—Neda^l naca^l ca tu lba uva da naca na li lazre^l, na^l Xra^l naque^l ca tu benne^l dxá'an^l na. **2** Le^l dxechugu^l zruze na ca^l da quebe dxelebía na da zixre, ne dxun chi^le zruze na ca^l da dxelebía na da zixre chee^l xelebádxa na. **3** Le^le nácale ca zruze na ca^l da ba nun chi^le, ne chee^l dizra^l da ba gucha^l le^le. **4** Le súaqueze gácale neda^l tuze ca neda^l tu zúalezqueza^l le^le. Tu zruze xaga quebe gaca cuía na da zixre cheézqueze na che quebe súaqueze na xaga na^l!. Cá'anqueze le^le quebe bi gaca gunle che quebe tu gácazquezle neda^l tuze.

5'Neda' naca' bzrigu lba uva, na' le'e nácale zruze na ca'. Bénnea' naque' neda' tuze, na' neda' naca' le' tuze, naque' ca tu zruze na da dxebíale' e na da zixre, lawe' da quebe bi seque' gunle che quebe gácale neda' tuze. **6**Benne' quebe súatequezé' nen neda' gaqué' ca tu zruze na da dxugu na, na' bizre na. Xuluxutupe' zruze na bizre ca', ne xuluzré' e na lu xi'.

7'Che le'e súatequezle neda' tuze, ne quebe gusanle dizra' chia', waca nábale ca da dxaca lázrele, na' sile na. **8**Xra' dxegá'ana szrene' gate nácale ca zruze na ca' da dxelebíale' e na da zixre, ne caní gaca bea na nácale neda' tuze. **9**Neda' nazrí'ida' le'e ca nazrí'i Xra' neda'. Chee' le' na' le súaquezle lu xel-la' zri'i lazre' chia!. **10**Che gunle ca da dxixruj be'eda' le'e, na' súatequezle lu xel-la' zri'i lazre' chia', ca dxuna' neda', dxuna' ca bdxixruj be'e Xra' neda', ne zúatequezal' lu xel-la' zri'i lazre' chee'.

11'Neda' dxuchálajlena' le'e caní chee' súale lu xel-la' dxebé chia', ne chee' gaca du lazre' xel-la' dxebé chee'ele. **12**Cani naca da dxixruj be'eda' le'e: Le zri'i le sa' ljwézrele tule xetule ca neda' nazrí'ida' le'e. **13**Xel-la' zri'i lazre' da naca szrendxa naca bea na che tu benne' guzúe' xel-la' nabán chee' chee' gácalene' bi ljwezre' ca!. **14**Le'e nácale bi ljwezra' che dxunle ca da dxixruj be'eda' le'e. **15**Québedxa xapa' le'e nácale bi wen zrin chia' lawe' da quebe neze bi wen zrin bi da gun xránabe!. Dxapa' le'e nácale bi ljwezra' lawe' da ba bzenda' le'e xúgute da guzre Xra' neda!. **16**Le'e quebe gunnéle neda'. Neda' gunnéa' le'e, ne ba nuzúa' le'e chee' gácale ca zruze lba na' da dxelebíale' e na da zixre, na' tu súazquezé da zixre na'. Che gunle caní, na' Xra' gunné' le'e xúgute da nábale lu La' neda!. **17**Da nigá naca na da dxixruj be'eda' le'e: Le zri'i le sa' ljwézrele tule xetule.

Bénneache chee' xezr la xu nigá dxelecuídene' Jesús, ne cá'anqueze benne' chee' ca'

18Nadxa gunná Jesús:

—Che bénneache dxelecuídene' le'e, dxal-la' cheajsá lázrele belecuídequeze' neda' nédxute. **19**Chela nácale le'e chee' xezr la xu nigá, na' xelezrí'i bénneache le'e ca zaj nazrí'ine' le sa' ljwezre' ca!. Neda' ba gucá'a le'e ládujla bénneache chee' xezr la xu nigá, na' chee' le' na' dxelecuide bénneache le'e lawe' da québedxa nácale xezr la xu nigá tuze. **20**Le gusá lázrele da

gucha' le'e, gunná!: Netú benne' wén zrin quebe nácadxe'
szren ca xrané!. Che guláu zi! xuzre¹ neda!, cá'anqueze xelau zi!
xuzre¹ le'e, na' che belune² ca dxenná dizra' chia', cá'anqueze
xelune³ ca dxenná dizra' chee⁴le le'e. ²¹Xígute da caní xelune⁵
chee⁴le lawe' da nácale chia', ne lawe' da quebe zaj núnbe⁶e Xra'
nasel-le⁷ neda!.

²²'Chela quebe bla'a neda!, ne bchálajlena' benne' ca', quebe
bi dul-la zaj nabague⁸!. Na'a zaj nabágaqueze⁹ dul-la ²³lawe'
da nu benne' dxecluídene¹⁰ neda!, cá'anqueze dxecluídene¹¹ Xra'.
²⁴Chela quebe bëna' neda' xel-la' waca zren ca' lálwela benne'
ca' ca da netú benne' quebe ne gune¹²!, na' quebe bi dul-la
xelebágue¹³!. Lácalá ba belelé'ene¹⁴ da ca', dxecluídene¹⁵ neda!, ne
dxecluídene¹⁶ Xra'. ²⁵Da nigá dxaca na chee¹⁷ gaca li ca naxúaj
na lu da nadixiruj bea na da zjácalé benne' ca!. Dxenná na:
Belecuídene¹⁸ neda' ne quebe bi da calela bëna' chee¹⁹ benne' ca!.

²⁶'Gate xida Bénnea' gácalene²⁰ le'e, Bénnea' naque²¹ Be'
Lá'azxa, ne dxulé'ene²² da li, Bénnea' sel-la' neda' waláz chee²³
Xra!, Léqueze²⁴ xechébe²⁵ ca naca chia' neda!. ²⁷Cá'anqueze le'e
wechébequeze ca naca chia' neda' lawe' da zúalele neda'
nédxudaute.

16 ¹Gunná Jesús:

—Dxapa' le'e da caní chee quebe gusán lázrele da
naca chia!. ²Welexebáaje²⁶ le'e lu xu'u naga dxelezrague²⁷!, na'
zrin zra gate núteteze benne' gutie²⁸ le'e guéquene²⁹ gune³⁰ zrin
chee³¹ Dios. ³Caní xelune³² lawe' da quebe ne xelúnbe³³ Xra', ne
neda!. ⁴Dxapa' le'e da nigá chee³⁴ gate zrin zra na!, na' cheajsá
lázrele ba gucha' le'e da nigá.

Da dxun Be' Lá'azxa

Nadxa gunná Jesús:

—Quebe gucha' le'e da nigá nédxute³⁵ lawe' da zúalequeza'
le'e. ⁵Na'a wexá'a cheajxezúalena³⁶ Xra' nasel-le³⁷ neda!, na'
netule le'e quebe dxuchébele neda' ga cha'a. ⁶Dxewí'ine
lázrele lawe' da gucha' le'e da caní. ⁷Na'a dxapa' le'e da li:
Cháwe'dxa gaca chee³⁸le le'e che xexá'a neda' lawe' da che quebe
xexá'a, quebe xida Be' Lá'azxa xedajsúalene³⁹ le'e, Bénnea'
gácalene⁴⁰ le'e. Che xexá'a neda!, sel-la! Le⁴¹ chee⁴². ⁸Gate xida
Le⁴³, na' gulé'ene⁴⁴ bénneache zaj naque⁴⁵ benne' dul-la, ne quebe
dxelune⁴⁶ da xrlátaje, na' Dios guzría xi⁴⁷e benne' caní. ⁹Zaj
naque⁴⁸ benne' dul-la lawe' da quebe dxeléajle⁴⁹ chia' neda!.

¹⁰Xeleque b  'ene' quebe dxelune' da xrlátaje lawe' da xex  'a neda' naga zua Xra', na' le'e québedxa l  'ele neda'. ¹¹Xeleque b  'ene' Dios guzr  a xi'l  ' le' lawe' da ba guchugue' chee' da xriwe', da na' dxenn  'a bea na lu x  ezr la xu nig  .

¹²'Ne d  le' e' da dxal-la' xapa' le'e, san le'e quebe gaca ch  ejni'ile na na'a. ¹³Gate xida Be' L  azxa, Bénnea' dxul  'ene' da li, Le' gul  'ene' le'e ca naca x  gute' da li lawe' da quebe guchálaje' cheézqueze'. Wann  ' x  gute' da x  nene', na' guzéajni'ine' le'e ca da dxal-la' gaca na. ¹⁴Le' guc  'ana szrene' neda' lawe' da wazi' e' chee' da naca chia' neda', na' guzéajni'ine' na le'e. ¹⁵X  gute' da napa Xra', che  queza' naca na, na' chee' le' na' gunn  a', waz  ' Be' L  azxa da naca chia', na' guzéajni'ine' na le'e.

**Xel-la' dxelew  'ine lazre' chee' benne'
ca' xexaca na xel-la' dxeleb  **

¹⁶Gunn  ' Jesús:

—Xet  ' ch  'idau', na' le'e québedxa l  'ele neda', na' xet  ' chi'i, na' xel  'ele neda' lawe' da xex  'a neda' naga zua Xra'.

¹⁷Nadxa bal-la benne' ca' dxusede Jes  s buluchebe ljwezre':

—¿Bizra z  aje da nig  ? Dxe' e' dxi'u, xet  ' ch  'idau' québedxa l  'edxu Le', na' xet  ' chi'i, na' xel  'edxu Le' lawe' da xexíaje' naga zua Xre'. ¹⁸¿Bi z  aje da na', xet  ' ch  'idau'? Quebe dxéajni'idxu bi chee' dxuchálaje'.

¹⁹Guque be'e Jes  s dxelaca lazre' xuluchebe' Le', na' guzre' benne' ca':

—Neda' gucha' le'e, xet  ' ch  'idau' québedxa l  'ele neda', na' xet  ' chi'i, na' xel  'ele neda'. ¿Da nig   na' dxuchébe ljwézrele?

²⁰Da li dxapa' le'e, wab  zrele le'e, ne xewi'ine lázrele, san bénneache chee' x  ezr la xu nig   xelebene'. L  acala le'e xewi'ine lázrele, xel-la' dxewi'ine lazre' chee' xexaca na xel-la' dxeb  .

²¹Gate tu nu'ula zua sane' bidau' zue' st  be lawe' da ba bzrin zra sua xel-la' dxud  a chee'. Gate te galaj bidu na', na' québedxa dxeajs   lazre' da guzaque' lawe' da dxebele' ene' chee' bidu na' ba g  lajbe'. ²²C  'anqueze le'e z  uale st  be na'a, san neda' wel  'queza' xedajxenn  'a le'e, na' lu xichaj lázrdaule s  atequeze xel-la' dxeb  , da naca na tu xel-la' dxeb   da quebe nu seque' cua.

²³'Lu zra na' québedxa bi guch  bele neda'. Da li dxapa' le'e, Xra' gunne' le'e x  gute' da nábale lu La' neda'. ²⁴N  dxula quebe

bi gunábale lu La' neda!. Na'a le naba, na' si'le, cheeg súalee ele xel-la' dxebé.

Jesús guchuchuj guléaje' da dxaca lu xezr la xu nigá

25Gunná Jesús:

—Ba gucha' le'e da caní nen dizra' ca' da dxululé'e na. Wazrín zra gate québedxa guchálajlena' le'e da naca da dxulé'e na. Guchálajlena' le'e caníqueze da naca cheeg Xra'. **26**Lu zra na' nábale Xra' lu La' neda!, na' quebe dxennéa' neda' gata' xueda' Xra' waláz cheeg, **27**lawe' da Xrá'queze nazrí'ine' le'e. Nazrí'ine' le'e lawe' da nazrí'ile le'e neda!, ne dxéajlele chia' za'a naga zua Dios. **28**Guzá'a lau Xra' cheeg bla'a lu xezr la xu nigá cheeg xexá'a naga zua Xra'.

29Nadxa benne' ca' dxusede Jesús gulée Le':

—Na'a dxuchálajlenu' netu' caníqueze. Quebe dxuchínenu' dizra' ca' da dxululé'e na. **30**Na'a dxeque békentu' nézenu' xíguteg da ca', na' quebe dxal-la' nu guchébe Lue!. Cheeg le na' dxéajlentu' chiu' za'u naga zua Dios.

31Jesús guzre' benne' ca':

—¿Dxéajlele chia' na'a? **32**Za' zra, ne ba naca zra ná'queze gate le'e gase dínnajle ca'ale xrneza cha cheeg, na' gucá'anale neda' tuza!. Quebe zúaqueza' tuza' lawe' da zúaleg Xra' neda!. **33**Dxapa' le'e da nigá cheeg gápale xel-la' dxebeza zri lazre' lawe' da nácale neda' tuze. Lu xezr la xu nigá dxun na ba xen si sácale. Le gun chuchu lázrdaule, lawe' da ba bchuchuj bléaja' da dxaca lu xezr la xu nigá.

Jesús dxenabé' Dios xucá'ana chawée benne' ca' dxeléajlee chee'

17 **1**Ca gudé gunné' da nigá, na' Jesús gunné' e xabáa, dxenné'!

—Xrae, ba bzrin zra. Bca'ana szren neda!, Zri'inu', cheeg cá'anqueze neda!, Zri'inu', gucá'ana szrena' Lue!. **2**Lue' ba bennu' neda!, Zri'inu', xel-la' dxenná bea cheeg nna be'eda' xíguteg bénneache, cheeg gunézruja' xel-la' nabán da zeajlí canna cheeg xíguteg benne' ca' bennu' neda!. **3**Xel-la' nabán da zeajlí canna naca na cheeg xelúnbee Lue', nacu' Dios tu licha', ne li lazre', na' cheeg xelúnbee neda!, Jesucristo, Bénnea' gusel-lu' Lue'.

4'Neda' ba bca'ana szrena' Lue' lu xezr la xu nigá, ne ba bexuzre bëna' da bdxixruj be'enu' neda!. **5**Na'a, Xrae, bënnna

neda' xel-la' szren lau Lue', da naca na xel-la' szren na' da guca na chia' naga zu' Lue' nédxudauté gate za gata' xe_r la xu nigá.

⁶'Benne' ca' guca'u Lue' ládujla bénneache, benne' ca' bennu' neda', neda' ba bzéajni'ida' le' Nu nacu' Lue'. Gulaque' chiu', na' Lue' bennu' neda' benne' ca', na' ba belune' ca dxenná xrtizru'. ⁷Na'a zaj nézené' xúgute da bennu' neda' za na naga zu' Lue'. ⁸Ba bnézruja' chee benne' caní dizra' chiu' da bennu' neda', na' benne' caní ba gulezí' lu ne'le na. Ba guleque b'eñe' da li neda' za'a naga zu' Lue', ne ba guléajle'le chiu', gusel-lu' neda'!

⁹'Neda' dxata' xueda' Lue' gaca chawe' chee benne' caní. Quebe dxata' xueda' Lue' ne chee benne' ca' zaj naque' chee xe_r la xu nigá. D xenaba' Lue' ne chee benne' ca' bennu' neda', lawe' da zaj naque' chiu!. ¹⁰Xúgute da naca chia' naca na chiu', na' da naca chiu' naca na chia' neda', na' xel-la' szren chia' dxulé'e lawe' na ne chee benne' caní.

¹¹'Neda' québedxa sua' lu xe_r la xu nigá, san benne' caní xelexegá'ané' lu xe_r la xu nigá, na' neda' wezá'a nigá, ne xedajxezúalequeza' Lue!. Xrae Lá'azxa, lu xel-la' dxenná bea chiu' bxue benne' caní, benne' ca' bennu' neda', chee xelácaqueze' tuze ca nácadxu dxi'u tuze, Lue' ne neda!. ¹²Gate ne zua' neda' lu xe_r la xu nigá, bxua' benne' caní nen xel-la' dxenná bea chiu', benne' caní bennu' neda', ne bcache chawa' le!. Netú benne' caní quebe gunite, san tuze bénnea' ba nanítequeze!, na' caní guca na chee guca li ca naxúaj na lu xiche chiu'.

¹³'Na'a ba zezá'a naga zu' Lue!. Dxácaté ne zua' lu xe_r la xu nigá dxennéa' da caní chee xelápale'e benne' caní xel-la' dxebé ca da nápaqueza' neda!. ¹⁴Neda' bnézruja' benne' caní dizra' chiu'. Bénneache chee xe_r la xu nigá dxelecuídene' benne' caní lawe' da québedxa zaj naque' tuze nen benne' ca' chee xe_r la xu nigá, ca na' neda' quebe naca' tuze nen da naca chee xe_r la xu nigá. ¹⁵Quebe dxenaba' Lue' xeca'u benne' caní lu xe_r la xu nigá. D xenaba' guzrá chawu' benne' caní chee quebe seque' da xriwe' bi gun na chee' le!. ¹⁶Ca neda' quebe naca' chee xe_r la xu nigá, cá'anqueze benne' caní quebe zaj naque' chee xe_r la xu nigá. ¹⁷Bzua benne' caní chee xelaque' cheéquezu' Lue' ne chee da li. Dizra' chiu' naca na da li. ¹⁸Ca gusel-lu' Lue' neda' ládujla bénneache zaj naque' chee xe_r la xu nigá, cá'anqueze neda' dxusel-le' benne' caní ládujla

bénneache zaj naque' cheē xezr la xu nigá. ¹⁹Né cheē benne' caní nuzúa cuina' cheéquezu' Lue', cheē cá'anqueze benne' caní xelaque' cheéquezu' Lue' né cheē da li.

²⁰'Dxata' xueda' Lue', quegaze cheē benne' caní, san cá'anqueze cheē benne' ca' xeléajle' e chia' gate xelenne' da xuluchalaj benne' caní. ²¹Dxenaba' Lue' cheē xelaca xúgute benne' caní túzqueze, ca Lue', Xrae, nácaquezu' neda' tuze, ne neda' nácaqueza' Lue' tuze, ne cheē xelaca benne' caní tuze nen dxi'u, cheē xeléajle bénneache zaj naca cheē xezr la xu nigá Lue' gusel-lu' neda!. ²²Neda' ba bnézruja' cheē benne' caní xel-la' szren na' da bennu' neda' cheē xelaque' tuze ca nácaquezdxu tuze dxi'u. ²³Neda' súalena' benne' caní, na' Lue' súalenu' neda', cheē xelácaqueze benne' caní tuze, na' caní xeleque be'e bénneache Lue' gusel-lu' neda', ne nazrí'inu' benne' caní cátēze nazrí'inu' neda!.

²⁴'Xrae, Lue' bennu' neda' benne' caní, na' dxaca lazra' xelezúalene' neda' naga sua' neda', cheē xelelē'ene' xel-la' szren da ba bennu' neda', lawe' da nazrí'inu' neda' nédxudaute gate quebe ne gunu' xezr la xu nigá. ²⁵Xrae chawe', benne' zaj naque' cheē xezr la xu nigá quebe zaj núnbe' e Lue', san neda' núnbe'a Lue', na' benne' caní ba zaj nézene' Lue' gusel-lu' neda!. ²⁶Neda' bzéajni'ida' benne' caní Nu nacu' Lue', ne zúaqueza' dxuzéajni'ida' le' cheē sua xel-la' zri'i lazre' dxéquenu' Lue' neda' lu xichaj lázrdau benne' caní, ne cheē súale néda'queza' le'!

Dxelel-le' Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

18

¹Ca gudé gunná Jesús da caní, na' bdxúaje' nen benne' ca' dxusédene' cheē chjaque' xecha la'a xegu Cedrón. Lataj na' zéle' e xaga olivo naga guxú'u Jesús nen benne' ca'. ²Cá'anqueze Judas, bénnea' dxudée' Jesús lu na' benne' ca' dxeledábague' Le', núnbe' e lataj na' lawe' da zane' lasa guxíaj Jesús na' nen benne' ca' dxusédene'. ³Ca' guca, bzrin Judas na' nen tu cue' benne' ca' dxjaque' wedil-la, ne nen bal-la benne' xra'aga wén zrin cheē xudau', benne' ca' gulesella benne' xíchaje ca' cheē bxruze ca', ne benne' fariseo ca!. Zaj nu'e xaga, ne xia ca', ne xi' ca', ne xi' xedxe. ⁴Jesús ba nézene' ca da gaca cheē, na' cheē le' na' bdxúaje' lau benne' ca', na' bchebe' le':

—¿Nuzra dxexílajle?

⁵Belexechebe benne' ca':

—Jesús, benne' Nazaret.

Jesús bechebe':

—Neda' na!.

Judas, bénnea' dxudéé! Jesús lu na' benne' ca' zúaqueze'
ládujla benne' ca!. ⁶Gate gunná Jesús: Neda' na!, na' benne' ca'
belexebigue' lau Jesús, ne xeajlechazte' lu xu. ⁷Nadxa Jesús
bchebe' benne' ca' da xula:

—¿Nuzra dxexílajle?

Gulenná benne' ca':

—Jesús, benne' Nazaret.

⁸Nadxa guzre Jesús benne' ca':

—Ba gucha' le'e neda' na!. Che dxexílajle neda', le güe
benne' caní lataj cheajxaque'!

⁹Ca guca da nigá guca li ca gunná Jesús, gunné!: "Benne'
ca' benña Xra' neda', netue' quebe bnitia!" ¹⁰Nadxa Simón
Pedro, ne nu'e xia, guláje' na, na' guchugue' naga da zua
xabela chee Malco, wén zrin chee bxruze blau. ¹¹Jesús guzre'
Pedro:

—Begú'u xia chiu' lu zre na. Ca da ba nun Xra' si' saca'
neda', ¿quebe dxal-la' saca' na?

Jesús dxezrine' lau bxruze blau

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹²Nadxa benne' dxjaca wedil-la, ne benne' dxenná be'ene'
le', ne benne' xra'aga wén zrin chee judío ca' gulel-le' Jesús,
ne bulucháje' Le!. ¹³Nadxa guleché'e Jesús lizre Anás. Anás
nigá naque' xrtau zri'ine Caifás, bénnea' naque' bxruze blau iza
na!. ¹⁴Caifás nigá naque' bénnea' guzre' judío blau ca' gácadxa
chawe' gate tuze benne' waláz chee xezr la xu chee'!

Pedro dxenné' quebe núnbe'e Jesús

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵Simón Pedro, ne xetú benne' ca' dxusede Jesús zjaque'
zeajnawé! Jesús. Benne' ljwezre Pedro nigá núnbea bxruze
blau le!. Ca'an guca, benne' nigá guxú'ulené! Jesús chale'aj
lizre bxruze blau na!. ¹⁶Pedro begá'ane' dxu'a dxa xu'u da zua
chale'aj na!. Chee le na' bdxuaj bénnea' núnbea bxruze blau le',
na' bchálajlené! nu'ula sua dxu'a dxa xu'u na', na' gulu'e Pedro

chale'aj na!. ¹⁷Nadxa nu'ula na' zua dxu'a dxa xu'u bchebe'
Pedro:

—¿Quebe nacu' lue' tuze nen benne' Nazaret na?'

Pedro bechebe':

—Quebe naca!.

¹⁸Lawe' da dxun na zaga, benne' wen zrin ca', ne benne'
xra'aga wen zrin chee bxruze ca' ba zaj nabequé xi', ne zaj
ze' dxu'a xi' na' dxelerezré'ene!. Pedro ze' nen benne' ca',
dxelerezré'ene! dxu'a xi' na!.

Bxruze blau dxuchébe' Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹Bxruze blau guzú lawe' dxuchébe' Jesús nuca benne' ca'
zaj naque' benne' dxusédene', ne bi da dxusédene' le!. ²⁰Jesús
guzre' le!:

—Neda' ba bchálajqueza' láwela xúgute bénneache.

Bsédequeza' lu xu'u ca', ne lu xu'u naga dxelerezraga xúgute
benne' judío ca!. Quebe bi bchálaja' bagácheze. ²¹¿Bizr chee
na' dxuchébu' neda'? Bchebe benne' ca' ba belenne' chia!, na'
le' xelenné' bi da bchálajlena' le!. Benne' ca' zaj nézene' da ba
gunnéa!.

²²Gate gunná Jesús da nigá, na' tu benne' xra'aga wen zrin
chee xudau', benne' ze' na!, gudape' xraga Jesús, na' gunné!:.

—¿Caní dxexechébu' lau bxruze blau nigá?

²³Jesús bechebe':

—Che gunnéa' tu da calela, gunná ájala naca na. Che da
gunnéa' naca na xrlátaje, ¿bizr chee na' dxu'u neda'?

²⁴Nadxa Anás gusél-le' Jesús, zaj nadxéaj ne'e, lau Caifás,
bxruze blau.

Pedro dxenné' xecha lasa quebe núnbe' e Jesús

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

²⁵Dxácate na' ze Pedro dxu'a xi' na' dxelerezré'ene!, na' gulé'e
le!:

—¿Quebe nacu' lue' tu benne' ca' zaj naque' tuze nen
bénnea'?

Na' Pedro gunné!:

—Quebe naca!.

²⁶Nadxa tu benne' wen zrin chee bxruze blau, benne'
naque' xrtia bénnea' guchugu Pedro nague!, bchebe' le!:

—¿Quegá ble'eda' lue' nen bénnea' naga zaj ze xaga olivo ca'?

²⁷Pedro gunné' xecha lasa:

—Quebe núnbe'a bénnea'.

La' ná'queze gudxezre xjeaj.

Jesús dxezrine' lau Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

²⁸Nadxa belexebéaje! Jesús lizre Caifás, na' guleché'e Le' xu'u lizre benne' xu'u lu ne'e xezr la xu na' waláz chee Roma. Ba dxezú lau dxaní'sise', na' benne' judío ca' quebe gulu'e xu'u na' chee quebe xelexegá'ané' sban, lawe' da che xelu'e na', quebe gaca xelawe' xrche' chee Laní Pascua. ²⁹Chee le na' bdxuaj Pilato bchálajlène' benne' ca', na' guzre' le':

—¿Bizra da zria dxágule benne' nigá?

³⁰Belexechebe benne' ca':

—Chela ca naqué' tu benne' wén da zrinnaj, quebe gudentu' le' lau'.

³¹Nadxa Pilato guzre' benne' ca':

—Le xeché'e, ne le guchi'a chee' cátaze naca da nadxixrui bea cheele.

Belexechebe benne' judío ca':

—Netu', benne' judío, quebe naca cheentu' nu gútentu'.

³²Ca'an guca, guca li ca naca da ba gunná Jesús ca gatíe'.

³³Pilato bexu'e xu'u na', na' gunné' Jesús, ne bchébe' Le':

—¿Nacu' Lue' Wenná Bea chee' judío ca'?

³⁴Jesús gunné':

—¿Dxenabu' da nigá lue'zqueze, u lawe' da nu guzre lue' ca naca chia'?

³⁵Pilato bechébe':

—¿Naca' neda' judío? Benne' xezr la xu chiu', ne benne' xíchaje ca' chee' bxruze ca' buludé'e lue' lawa' neda'. ¿Bizra benu'?

³⁶Nadxa bechébe Jesús:

—Naga dxenná be'a quebe naca na chee xezr la xu nigá. Chela naca na chee xezr la xu nigá, na' benne' ca' zaj naqué' neda' tuze welásaqueze' chee quebe tea' neda' lu na' benne' judío caní. Naga dxenná be'a quebe naca na nigá.

³⁷Nadxa guzre Pilato Jesús:

—¿Nacu' Lue' wenná bea?

Bechēbe Jesús:

—Naca' wenná bea, cátēze dxennáu' lue!. Neda' gúlaja!, ne bla'a lu xežr la xu nigá cheē nnia' da li. Xúgutē benne' ca' dxelunē ca dxenná dizra' cheē da li dxelenné̄ da dxennéa' neda!.

³⁸Pilato gunnél̄:

—¿Bizra na' da li?

Dxelechuguē cheē Jesús gatíē

(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

Ca gudé bchēbe Pilato Jesús caní, na' bdxúaſē xetú. Bchálajleñé̄ benne' judío ca', na' guzrē lē!: —Neda' quebe bi da calela dxezrela' nun benne' nigá. ³⁹Le'e zua tu da zéajlele. Gusana' neda' tu benne' xu'u lizre xia lu Laní Pascua nigá. ¿Dxaca lázrele gusana' wenná bea cheē judío ca'?

⁴⁰Nadxa xúgutē gulenné̄ zizraj:

—¡Quegá benne' nigá! ¡Bsan Barrabás!

Barrabás na' naquē gubán.

19 ¹Nadxa Pilato guqué̄ e Jesús, na' bdxixruj bē'enē xelu' e Lē xide'. ²Benne' dxjaquē wedil-la buluzríē xichaj Jesús tu da' belunē zruze xaga xeché, ne bulugácuē Lē tu ladxe' bzawe. ³Nadxa guléchajē Lē, dxelenné̄:

—¡Gaca ba lue', wenná bea cheē judío ca'!

Nadxa belú' e dxu'a lau Jesús.

⁴Nadxa bdxuaj Pilato da xula, ne guzrē benne' ca':

—¡Le nna'xque! Dxebéaja' benne' nigá cheē nézele quebe dxezrela' bi da zrinnaj nabaguē.

⁵Bdxuaj Jesús zria xíchajē da naca zruze xaga xeché, ne nacuē ladxe' bzawe na'. Nadxa Pilato guzrē benne' ca':

—Nigá zua bénnea'.

⁶Gate benne' xíchajē ca' cheē bxruze ca', ne xra'aga wēn zrin cheē ca' belelē'enē Jesús, na' gulezú lawē dxelenné̄ zizraj:

—¡Bdē e xaga bégua! ¡Bdē e xaga bégua!

Pilato guzrē benne' ca':

—Le che' e, ne le gudé e xaga bégua! lé'equeze, lawē da quebe dxezrela' bi da zrinnaj nabaguē.

⁷Na' benne' judío ca' belexechebē̄:

—Netu' nápantu' tu da nadxixruj bea na, ne ca dxenná na dxal-la' gatíē lawē da dxun cuinē Zri'ine Dios.

⁸Gate ben Pilato da nigá, na' bezrébedxe[!]. ⁹Bexu'e xu'u na', na' bchebe[!] Jesús:

—¿Gazra benne[!] Lue[!]?

Quebe bi bechebe Jesús.

¹⁰Nadxa guzre Pilato Le[!]:

—¿Quebe dxexechebu[!] chia[!]? ¿Quebe nézenu[!] Lue[!] napa[!] neda[!] xel-la[!] dxenná bea gudá'a Lue[!] xaga béguaj, ne napa[!] xel-la[!] dxenná bea gusana[!] Lue[!]?

¹¹Bechebe Jesús:

—Quebe bi xel-la[!] dxenná bea napu[!] bi gunu[!] chia[!] chela ca benná Dios lue[!] xel-la[!] dxenná bea nigá. Cheee le na', bénnea[!] bdee! neda[!] lu na'u dul-la zrendxa nabague[!] ca lue[!].

¹²Lu zra na'te gudilaj lazre[!] Pilato ájala gune gusane[!] Jesús, san benne[!] judío ca' gulenné[!] zizraj:

—Che gusanu[!] benne[!] nigá, quebe nacu[!] César tuze, bénnea[!] dxenná bea Roma. Nu benne[!] dxun cuine[!] wenná bea dxedábague[!] César.

¹³Nadxa Pilato, gate benne[!] da nigá, bdxixruj bé'ene[!] xelexebéaje[!] Jesús, na' gudxée lataj blau cheee, da zua lataj na' nazí le na Gabata nen dizra[!] hebreo, da zéaje na chale'aj xiaj ta'a[!]. ¹⁴Naca na zra za zrin Laní Pascua, ca du wagubizra. Nadxa Pilato guzre[!] benne[!] judío ca[!]:

—Nigá zua wenná bea cheeele.

¹⁵Na' benne[!] ca' gulenné[!] zizraj:

—¡Gatíe[!]! ¡Gatíe[!]! ¡Bdee xaga béguaj!

Pilato guzre[!] benne[!] ca[!]:

—¿Gudá'a wenná bea cheeele xaga béguaj?

Belexechebe benne[!] xíchaje ca[!] cheee bxruze ca[!]:

—Netu[!] zua tuze wenná bea cheeentu[!]. ¡César! ¹⁶Nadxa Pilato bdee! Jesús lu na' benne[!] ca[!] cheee tee xaga béguaj, na' gulechée Jesús.

Jesús dxedée xaga béguaj

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

¹⁷Na' bdxuaj Jesús nu'e xaga béguaj cheee chéaje[!] lataj na' nazí le na Zrita Xichaj Benne[!] Gate, na' nen dizra[!] hebreo nazí le na Gólgota. ¹⁸Buludée Jesús xaga béguaj lataj na', na' tu zren nen Jesús buludée xechupa benne[!] xaga béguaj ca[!] chalá'a weaj naga da[!] Jesús. ¹⁹Pilato bdxixruj bé'ene[!] buluzúe[!] lee xaga béguaj xichaj Jesús da dxenná na: Jesús, Benne[!] Nazaret,

Wenná Bea Cheejudío Ca!. ²⁰Zane' benne' judío ca' bululabej da na' lawe' da zua lataj na' naga buludé'e Jesús xaga bégua j gáguge naga dxe' xezre na', na' da na' naxúaj na nen dizra' hebreo, ne nen dizra' griego, ne nen dizra' latín. ²¹Chee le na' benne' xíchaje ca' cheej bxruze cheej judío ca' gulé'e Pilato:

—Quebe guzúaju' na: Wenná Bea Cheejudío Ca!. Bzuaj na' Le' Gunné' Naque' Wenná Bea Cheejudío Ca!.

²²Bechebe Pilato:

—Da bzuaja', ba naxúajqueze na.

²³Ca gudé buludá' benne' dxjaque' wedil-la Jesús xaga bégua j, na' belexequé'e zra lane', ne belebequé' na tapa cue', tu cue' weaj cheej tu tu benne' dxjaque' wedil-la. Belecá'a queze' ladxe' dxexrúa czuré' da quebe nadía na. Tu ca nácheze na.

²⁴Chee le na' benne' dxjaque' wedil-la gulé' ljwezré':

—Quebe chézad xu na. Cwéajdxu da gunna bea na cheej la' nu xala le na.

Ca'an guca, guca li da naxúaj na lu xiche cheej Dios, da dxenná na: Belexelé'e zra lana', ne guléaje' da gunna bea na cheej le na. Caní belún benne' dxjaque' wedil-la.

²⁵Gáguge naga zua xaga bégua j cheej Jesús ze xrna Jesús nen bi bila xrne'e, ne María, zru'ula Cleofas, ne María Magdalena. ²⁶Gate ble'e Jesús xrne'e, ne cuita xrne'e na' ze Juan, benne' bsede Jesús, bénnea' nazri'idxe', na' guzre' xrne'e:

—Nú'uladau', na' ze zri'linu'.

²⁷Nadxa guzre Jesús bénnea':

—Na' ze xrna'u.

Zra na'te benne' nigá beche'e nu'ula na' lizre'!

Dxate Jesús

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

²⁸Ca gudé gunná Jesús da nigá, lawe' da nézene' xúgute na ba guca li, ne cheej guca li ca naxúaj na lu xiche cheej Dios, gunné':

—Dxebíleda'.

²⁹Zua na' tu dxe'e nupe zichaj, na' bulusubise' tu da dxezrupe na nupe zichaj na', ne buluzué' na lawe' tu xia tunna, na' buluzué' na dxu'a Jesús. ³⁰Na' Jesús guzrupe' nupe zichaj na', na' gunné':

—Ba guca li ca naca na.

Nadxa bse dxu'a xíchaje', gutie'.

Tu benne' dxeje' wedil-la dxechizie' xia lachú'u Jesús

³¹Naca na zra za zrin Laní Pascua, na' judío ca' quebe gulaca lazre' xelexegá'ana benne' ca' le'e xaga béguaç ca' lu zra dxulupá'anç lawe' da naca zra na' tu zra blau. Cheeç le na' gulenabe' lau Pilato dxixruj bé'ene' xelíchaje' ni'a benne' ca' zaj de'e xaga béguaç ca', ne xelexequé'e le' le'e xaga béguaç ca'.

³²Nadxa tu benne' ca' dxjaque' wedil-la gudíchaje' ni'a benne' nedxu na', ne cá'anqueze chee benne' xetú de'e cuita Jesús.

³³Gate bzrine' naga da' Jesús, blé'ene' ba gutie', na' cheeç le na' quebe gudíchaje' ni'e.

³⁴Tu benne' ca' dxjaque' wedil-la guchízic' xia chee' lachú'u Jesús, na' bdxuaj dxen, ne nisa na'. ³⁵Benne' dxuchalaj da nigá naque' benne' blé'ene' na, ne dxuchálaje' da li, ne nézene' dxenné' da li, cheeç cá'anqueze le'e chéajlele cheeç Jesús. ³⁶Da caní guca na cheeç guca li ca da naxúaj na lu xiche cheeç Dios, da dxenná na: Quebe gulíchaje' netú zrita chee'. ³⁷Xetú da naxúaj na lu xiche cheeç Dios dxenná na: Welelé'ene' bénnea' belune' we'.

Dxulucache' Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸Ca gudé na' José, benne' xezre Arimatea, xeajnabe' Pilato gu'e le' lataj xexu'e Jesús. José naque' tu benne' guque' Jesús tuze, san bagácheze lawe' da bzrebé' judío blau ca!. Pilato be'e le' lataj, na' bexu'e Jesús. ³⁹Cá'anqueze Nicodemo, bénnea' xeajchálajlène' Jesús chizrela, bzrine' na', nu'e tu gaxúa xiaj nedxe, ne tu da dxelále'e zixre. ⁴⁰Nadxa José, ne Nicodemo belexequé'e Jesús, na' buluchele' Le' ladxe' nen nedxe na' ca naca da zjácale benne' judío ca' da dxelune' cheeç benne' gate', gate na' dxulucache' le'. ⁴¹Lataj na' naga buludé'e Jesús xaga béguaç zua tu lataj naga zaj ze xaga ca', na' láwela lataj na' zua tu ba cube le'e xiaj na', naga quebe nu ne chú'uqueze benne' gate'. ⁴²Lu ba na' belegu'e Jesús lawe' da zua ba na' gáguze, ne lawe' da ba dxebía gubizra, ne ba zua su lau zra dxulupá'ana judío ca'!

Jesús dxexebane' ládujla benne' gate

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

20 ¹Zra nedxu, guxíaj María Magdalena dxu'a ba na' dxaní'sise', gate ne nachúl-late, na' blé'ene' québedxa

naduse xiaj dxu'a ba na!. ²Nadxa bexíaj chégüe' naga zua Simón Pedro nen xetú benne' bsede Jesús, bénnea' bzri'idxe' Jesús, na' guzre' benne' ca':

—Ba belequé'e Xránadxu lu ba na!, ne quebe nézentu' ga xeajlelú'e Le!.

³Nadxa Pedro, ne bénnea' xetú beledxúaje' zjaque' dxu'a ba na!. ⁴Dxúpate' zjaca chégüe' tu zren, san bénnea' xetú guzá chégudxe' ca Pedro, ne bzrine' nedxudxa dxu'a ba na!. ⁵Na' xeajsé' su dxú'ala xeajnné'e lu ba na!, na' blé'ene' ladxe' da buluchele' Jesús xu'u na na!, san quebe guxú'e lu ba na!. ⁶Ca gudé na!, bzrin Simón Pedro, na' guxú'e lu ba na!. Cá'anqueze le' blé'ene' ladxe' na' xu'u na na!, ⁷ne blé'ene' ladxe' da buluchele' xichaj Jesús, quebe xu'u na tu zren nen ladxe' da bedxela na le'. Nadube na, dxe' na chalá'ala. ⁸Nadxa cá'anqueze guxú'u bénnea' xetú, bénnea' bzrin nedxu dxu'a ba na!, na' blé'ene' ladxe' ca', ne guxéajle'e. ⁹Quebe ne xeléajni'ine' da naxúaj na lu xiche chee Dios da dxenná na xebán Jesús ládujla benne' gate!. ¹⁰Nadxa benne' ca' bsede Jesús belexezrine' xu'u naga zaj zre'e.

Jesús dxulé'e lawe' María Magdalena (Mr. 16.9-11)

¹¹María begá'ane' dxu'a ba na!, dxebezre'. Ca dxebezre' na!, na' gulégüe' dxenné'e lu ba na!, ¹²na' blé'ene' chupa gubáz chee xabáa zaj nácu'e zra lane' chiche, zaj dxe'e naga guxú'u Jesús. Tu'e' dxe'e naga guzrúa xichaj Jesús, na' xetúe' dxe'e zeaj zranle ga guzrúa ni'a Le!. ¹³Na' buluchébe gubáz chee xabáa ca' María na!:

—Nu'ula, ¿bizr chee na' dxebezru'?

Le' guzre' gubáz chee xabáa ca':

—Lawe' da belú'e Xrana!, ne quebe nezda' ga xeajlelú'e Le!.

¹⁴Caní dxenné', na' bzéchaj xíchaje', ne blé'ene' Jesús ze' ca'ala, san quebe nézene' che Jesús na!. ¹⁵Nadxa Jesús bchebe' María na!:

—Nú'uladau', ¿bizr chee na' dxebezru'? ¿Nu dxexílaju'?

María gúquene' naque' benne' dxá'ane' xaga ca' zaj ze na!, na' guzre' Le!:

—Benne', che lue' bi'u Le!, gunná ga xeajlú'u Le!, chee cheajxezri'a Le!.

¹⁶Nadxa Jesús guzre' nu'ula na!:

—María.

María na' bexéchaje', ne guzre' Le' nen dizra' hebreo:

—¡Raboni!

Dizra' nigá zéaje na: Benne' Dxusede.

¹⁷Jesús guzre' María na':

—Bsan neda' lawe' da quebe ne xegüéna' naga zua Xra'!

Bexíaj, xeajxézre bi bícha'dau' ca', benne' ca' bsédeda', xegüéna' naga zua Xra', ne nácaqueze' Xrale. Naque' Dios chia', ne Dios cheele.

¹⁸Nadxa bexíaj María Magdalena, xeajzenne' benne' ca' bsede Jesús ba blé'ene' Jesús, na! Le' guzre' le' da caní.

Jesús dxulé'e lawe' benne' ca' bsédene'

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹Lu zra ná'queze, da naca na zra nedxu chee' da gazre zra, na' chizrela zaj nazraga benne' ca' bsede Jesús, ne zaj nuséxxuje' dxa xu'u ca' lawe' da dxelezrebe' judío blau ca'. Na' guxú'u Jesús, guzé' laduj benne' ca', na' bgape' benne' ca' diuzre, dxenné':

—Le gapa xel-la' dxebeza zri lazre!

²⁰Ca gudé gunná Jesús da nigá, na! blé'ene' benne' ca' ne'e, ne le'e naga gudé xia na!. Benne' ca' bsede Jesús gulebélé'ene' gate belel'éne' Xránadxu. ²¹Nadxa Jesús guzre' benne' ca' xecha lasa:

—Le gapa xel-la' dxebeza zri lazre!. Cáteze gusel-la Xra' neda', cá'anqueze dxusel-la' neda' le'e.

²²Nadxa blube' lau benne' ca' ne guzre' le':

—Le si' Be' Lá'azxa chee' Dios. ²³Benne' ca' dxunite laule le'e chee' dul-la zaj nabague' ba bnite lau Dios chee', na' benne' ca' quebe dxunite laule le'e chee' dul-la zaj nabague', quebe bunite lau Dios chee'.

Tomás dxelé'ene' Xránadxu ba bebane'

²⁴Tomás, tu benne' chazrinnu ca' bsede Jesús, bénnea' le' Bi Lide', quebe zu'e' nen benne' ca' xezícadxa gate ble'e lau Jesús.

²⁵Ca gudé na' gulé'e Tomás na':

—Ba blé'entu' Xránadxu.

Gunná Tomás:

—Che quebe le'eda' ne'e naga guledé bdiduj ca', ne gudéa' zrube na'a lu xedxu chee bdiduj ca', ne gudéa' na'a le'e naga gudé xia na', québequeze chéajle'a.

26 Ca guca xrunu' zra, benne' ca' bsede Jesús zaj nazrágaqueze' lu xu'u na' xetú lasa, na' sua Tomás nen benne' ca'. Nadxa, lácala zaj naxezxuj dxa xu'u ca', ble'e lau Jesús lau benne' ca', ne guzé' laduj le', na' bgape' le' diuzre, gunné':

—Le gapa xel-la' dxebaiza zri lazre'.

27 Nadxa Jesús guzre' Tomás:

—Bde zrube na'u nigá, ne gunná! na'a nigá. Benña na'u, bde na le'a nigá. Québedxa gun chupa lazru', san guxéajle.

28 Nadxa bechebe Tomás:

—Xrana', ne Dios chia'.

29 Jesús guzre' le':

—Tomás, na'a dxéajle'u lawe' da ba blé'enu' neda!. Ba neza zrente naca na chee benne' ca' dxeléajle'e chia' lácala quebe ne xeleté'ene' neda!.

Da dxaca lazre' Juan gun xiche nigá

30 Jesús bñené' da zandxa xel-la' waca zrente lau benne' ca' bsédene' da quebe zaj naxúaj na lu xiche nigá. **31** Da caní zaj naxúaj na chee chéajlele le'e chee Jesús, naque' Cristo nasela Dios, ne Zri'ine Dios, ne chee gápale xel-la' nabán lawe' da dxéajlele chee'!

Jesús dxulé'e lawe' gazre benne' ca' bsédene'

21 **1** Ca gudé na' Jesús ble'e lawe' lau benne' ca' bsédene' dxu'a nísadau' chee Tiberias. Caní guca na. **2** Zaj nazraga Simón Pedro, ne Tomás, bénnea' léqueze' Bi Lide', ne Natanael, benne' xezre Caná da nababa Galilea, ne chupa zri'ine Zebledo, ne xechupa benne' ca' bsede Jesús. **3** Simón Pedro guzre' benne' ca':

—Cheajsendxa' bela.

Benne' ca' gulenné':

—Cá'anqueze netu' wazá'lentu' lue'.

Nadxa xjaque', na' gulu'e tu lu da dxedá lawe' nísadau'. Xela na' quebe nu bela gulezénqueze'. **4** Ca guzú lau dxaní'sise', ble'e lau Jesús dxu'a nísadau' na!. Benne' ca' bsédene' quebe zaj nézene' che Jesús na!. **5** Nadxa Jesús guzre' benne' ca':

—Bénne'dau!, ¿quebe nu bela ne senle?

Belexechebe benne' ca':

—Quebe bi ne sentu'-ba'.

6 Nadxa guzre' Jesús benne' ca':

—Le guzala xixruj na' chalá'a xabéla chee da dxedá lawe' nísadau' na', na' senle bela.

Ca' belune', na' ca dxelexequé'e xixruj na' quebe dxelexegué'ene' na lawe' da nazrate na bela zan. ⁷Nadxa bénnea' nazrí'idxa Jesús guzre' Pedro:

—Xránadxu na'!

Ca ben Simón Pedro naca Xránadxu, na' bexázie' ladxe' dxexrúa cuzre' lawe' da nagüe' na, na' bexétaje' lu nisa.

⁸Xezícadxa benne' ca' belexezrine' dxu'a nísadau' na', zaj zre'e lu da dxedá lawe' nísadau', dxelexezrube xue' xixruj na' nazrate na bela ca' lawe' da dxe' da dxedá lawe' nísadau' na' lu nísadau' ca tu le gu'una xiaj. ⁹Gate belexétaje' lu xu bizre, na' belelé'ene' ba dxe' xi', ne ba zrua tu bela lawe' xi' na', na' de na' xeta xtila. ¹⁰Nadxa Jesús guzre' benne' ca':

—Le cheajxrí' tu chupa bela ca', bę za guzénte.

¹¹Begüén Simón Pedro lu da dxedá lawe' nísadau' na', ne bezrube xue' xixruj na' dxu'a nísadau' na'tę, nazrate na bela zri'a, tu gaxúa chi'inu xunba', na' lácala naca tu cá'anteba' quebe gudxeza xixruj na'. ¹²Nadxa guzre Jesús benne' ca':

—Le da gágule xrsila.

Netú benne' ca' quebe dxelexázrene' xuluchébe' Le' nu Le', lawe' da zaj nézene' naque' Xránadxu. ¹³Nadxa Jesús guqué'e xeta xtila na', na' bnézruje' na benne' ca', ne cá'anqueze bęne' chee bela ca'.

¹⁴Da nigá naca na da guxunne' lasa ble'e lau Jesús lau benne' ca' bsédene' ca gudé bebane' ládujla benne' gate.

Jesús dxuchálajlene' Simón Pedro

¹⁵Ca gudé gulawe' xrsila, na' Jesús bchebe' Simón Pedro:

—Simón, zri'ine Jonás, ¿nazrí'idxenu' neda' ca benne' caní? Bechëbe Pedro:

—Awe!, Xran, nézenu' dxelé'eda' Lue' chawé!

Na' Jesús guzre' le':

—Bxue zrila'du chia' ca'.

¹⁶Nadxa Jesús bchebe' le' da xula:

—Simón, zri'ine Jonás, ¿nazrí'inu' neda'?

Pedro bechëbe':

—Awe!, Xran, Lue' nézenu' dxelé'eda' Lue' chawé!.

Jesús guzre' le':

—Bxue zrila' chia' ca'.

¹⁷Da guxunne' lasa Jesús bchēbe' le':

—Simón, zri'ine Jonás, ¿dxelé'enu' neda' chawe'?

Pedro bewi'ine lazre' lawe' da bchēbe Jesús le' da guxunne'
lasa che dxelé'ene' Le' chawe', na' guzre' Jesús:

—Xran, Lue' nézquezenu' xúgute. Lue' nézenu' dxelé'eda'
Lue' chawe'.

Na' Jesús guzre' le':

—Bxue zrila' chia' ca!. ¹⁸Da li dxapa' lue', gate ne nacu'
benne' cuide' gucu' zra lanu', ne guxiáju' naga dxaca lazru'.
Gate bache nacu' benne' gula, chilju' na'u, na' benne' xula
gugácu' lue', ne che'e lue' naga quebe gaca lazru' chéaju'.

¹⁹Gate gunná Jesús da nigá, dxuzéajni'ine' benne' ca' ca
dxal-la' gate' Pedro chee gucá'ana szrene' Dios. Ca gudé na'
Jesús guzre' le':

—Bén neda' tuze.

Da gaca chee bénnea' nazrí'idxa Jesús

²⁰Gate bexechaj Pedro, blé'ene' bénnea' nazrí'idxa Jesús
zéaje nawe' le', naque' bénnea' dxe'e cuita Jesús gate na'
gulawé' xrche' na', ne bchēbe' Jesús: "Xran, ¿nuzra na' gudé
Lue' lu na' benne' ca' dxeledábague' lue'?" ²¹Gate Pedro
blé'ene' bénnea', na' bchēbe' Jesús:

—Xran, ¿gazra benne' nigá? ¿Aja gaca chee'?

²²Jesús bechēbe':

—Che neda' dxaca lazra' xegá'ane' nigá ca zrindxa zra
xelá'a neda', ¿naca na chiu' lue' nézenu'? Lue', ben neda' tuze.

²³Belén benne' ca' zaj de'e Jesús quebe gate benne' na'.
Jesús quebe guzre' le' quebe gatié'. Guzre' le': "Che neda' dxaca
lazra' xegá'ane' ca zrindxa zra xelá'a neda', ¿naca na chiu' lue'
nézenu'?"

²⁴Benne' nigá naque' benne' dxexechēbe' chee' da nigá, ne
ba nuzúaje' na. Nézentu' dxenné' da li.

²⁵Cá'anqueze ne zaj dēdxa da zante' da bén Jesús, na' chela
xuaj tu tu na, dxéquedá' quebe gueque lu xezr la xu nigá cha'
xiche ca' dxal-la' guzúajdxu. Ca' naca na.